BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 15 MAYIS 1988 SAYI: 319

Politik Birliğin Hangi Noktasındayız?

Birleşme sürecinin son aşamasında bulunan Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi tarafından Nisan ayı başında Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne birlik perspektifine bağlı olarak görüşme önerisi getirildi. Bu doğrultuda bir yazı **Yeni Yol**'un 1 Nisan 1988 tarihli sayısında yer aldı. Aynı günlerde, Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi kapsamında yapılan bir uluslararası toplantıda TKP Delegasyonu adına konuşan Mehmet Karaca'nın "TBKP ile TSİP'in birleşmesinin birlik yolunda yeni bir adım olabileceğini" ifade eden sözlerini başlık alan bir basın bülteni yayınlandı. Bu bülten günlük gazetelerden GÜNEŞ'e "TBKP ile TSİP birleşiyor" şeklinde yansıdı.

Politik birliği ilgilendiren gelişmelerin, sorunların, tartışmaların, birlik ve farklılık noktalarının Türkiye solunda konuyla ilgilenen herkes tarafından bilinmesi, ileride böyle bir birlik içinde yeralacak herkesin böyle bir sürece katkı getirebilmesi, birliğin onu oluşturacak herkese maledilmesi, insanların kendi iradeleriyle ve görüşleriyle bu süreci benimsemeleri, ona sahip çıkmaları, kısacası birliğin mümkün olduğunca geniş, mümkün olduğunca kollektif bir şekilde gerçekleştirilmesi, örülmesi gerektiği inancını taşıyan bir yayın organı olarak konuya ilişkin görüşlerimizi kısaca özetlemek istiyoruz.

Bu noktadan hareketle, TİP ve TKP yöneticisi arkadaşların TSİP'e ilettikleri 2 Nisan 1988 tarihli mektubun yayınlanmasının yararlı olacağı kanısındayız:

"Değerli Yoldaşlar,

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi Merkez Komiteleri Politik Büroları'nın ortak oturumunda, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni oluşturma sürecinin vardığı aşamanın ışığında, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ile ilişkilerimizin bugünkü durumu gözden geçirilmiş, her iki partinin TSİP'le ilişkilerini bundan böyle de geliştirmek kararlılığı belirtilmiştir.

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi'nin birleşme çabaları, bilindiği gibi, başarıyla gelişmiş ve süregiden program tasarısı üzerine tartışmanin sonuçları temelinde noktalanacak olan birlik sürecinin tamamlanması aşamasına gelinmiştir. Birlik sürecinin sonuçlanma aşamasına gelmesi, partilerimizin önüne yeni sorunları çözme ödevini koymak için elverişli koşullar yaratmıştır. Bu ödevlerden en önemlilerden birisi de, öteden beri kardeşçe ilişkiler içinde olduğumuz partinizle ilişkileri politik birlik perspektifinde geliştirmek konusunda üzerimize düşenleri yapmaktır.

Bilindiği gibi, daha geçtiğimiz yıl Ekim ayında Brüksel'de TKP-TİP birliği üzerine yapılan basın toplantısında TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşlar, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin oluşmasının, Türkiye'de komünistlerin birliği yolunda tarihsel bir adım olduğunu belirtmişler ve aynı zamanda, bu birliğin gerçekleşmesiyle komünistlerin birliği sürecinin sona ermeyeceğini, örneğin kardeş Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin her iki partiye en yakın bir parti olarak komünistlerin birliği dışında düşünülemeyeceğini açıklamışlardır.

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi Merkez Komiteleri Politik Büroları'nın ortak oturumunda, her iki parti, Brüksel basın toplantısında dile getirilen bu düşünceleri bir kere daha doğrulamışlar ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ile birliğin olanaklarını karşılıklı görüşmelerle araştırmaya karar vermişlerdir.

Partilerimizin birleşme amacıyla kurdukları ilişkilerin deneyimi gösteriyor ki, eğer birlik çalışmalarına başlıca teorik ve programatik sorunların tam bir özgürlük içinde, tarafların gerçeğin tekelini elde tutmadıklarının bilinciyle tartışmasıyla başlanırsa ve bu konularda ortak sonuçlara ulaşılırsa, birlikte yaratılan böylesi sağlam bir platformda diğer tüm karmaşık örgütsel, yönetsel sorunlar çok kolay çözülebilmektedir.

Biz sizlerle bugünden, birlik perspektifine bağlı olarak, dünya devrimci sürecinin teorik açıdan başlıca sorunlarını, uluslararası durumu ve ülkemizin somut koşullarını, komünist hareketimizin programatik çizgisini, bu arada tartışmaya açtığımız TBKP Program Tasarısı'nı görüşmeye, düşünce ve deney alışverişinde bulunmaya hazır olduğumuzu belirtmek isteriz. Böyle bir görüşme, TBKP Program Tasarı'nı kesinleştirmeden önce, kardeş parti olarak sizin görüşünüzü almamıza ayrıca fırsat verecektir. Bu, gelecekte birliğin önemli bir hazırlığı olarak da bizim açımızdan önem taşımaktadır.

Değerli Yoldaşlar,

Biz, komünistlerin birliği sürecinde karşılaşacağımız zor-

➧

luklara gözlerimizi kapamıyoruz. Bir süredir partinizin yayın organlarında ortaya konan görüşleri incelediğimizde aramızda giderilmesi gereken ayrılıklar olduğunu da görüyoruz. Fakat Türkiye'de komünistlerin birliği yolunda atılan her adımın, gerçekte uluslararası işçi hareketine, kurtuluş hareketine, tüm sosyal gelişme güçlerine karşı kendi enternasyonalist katkımız ve ülkemiz halkları bakımından da en büyük yurtseverlik görevimiz olduğu bilinciyle, her türlü zorluğun aşılacağı yolundaki inancımızı koruyoruz.

Somut olarak partilerimiz arasında üst düzeyde bir görüşme için koşulların varolduğundan hareketle, en kısa zamanda biraraya gelmeyi öneriyoruz.

Sizlere çalışmalarınızda başarılar diler, komünist selamlarımızı iletiriz."

Görüldüğü gibi şimdi ortada yeni bir durum mevcuttur. Çünkü, mektubu yazan partiler 1982 başlarından itibaren ikili olarak birleşme görüşmeleri sürdürmüşler, beş buçuk yıl sonra yöneticiler olarak müşterek bir program taslağında görüş birliğine vararak bunu tartışmaya açmışlar ve 1987 Ekim ayında da ortak bir basın toplantısıyla birleşmenin son aşamasına gelindiğini ilan etmişlerdir.

Burada bazı yanlış kanılara, bilgilenmelere ya da yanlış hatırlamalara yer vermemek için daha önce belirttiğimiz bir noktanın bir kez daha yinelenmesi gerekiyor: Bu da birleşme görüşmelerinin üçlü olarak başladığı, fakat sonradan TSİP'in görüşmelerden çekildiği yolundaki sanıdır. Nitekim TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu da savcılıkta verdiği ifadede şöyle demiştir:

"1983 yılından itibaren TİP, TKP, TSİP'in birleşmesi hususunda temaslara başladık... TSİP birleşme konusunda olumlu davranmadı ve birleşme fikrinden uzaklaştı."(s.9. Keza bkz. *Hürriyet*, 20.12.1987)

Oysa böyle olmadığını hem sözü geçen taraflar, hem de o günlerde olup bitenleri izleyen herkes biliyor. Ve bir daha hatırlatmak gerekiyor ki, üç partinin **işbirliğine** yönelik temaslarda siyasi birlik meselesinin önemine ne zaman dikkat çekilmişse buna kesinlikle karşı çıkanlar, TKP'nin böyle bir meselesi olmadığını kesin bir dille ifade edip, siyasi birliğin gündeme dahi alınmasını devamlı reddedenler hep TKP temsilcileri olmuşlardır. Geçmiş yıllarda TİP-TSİP-TKP arasında üçlü olarak ya da TSİP-TKP arasında ikili olarak hiçbir birleşme görüşmesi yapılmamıştır. Konunun nasıl bir gelişme seyri gösterdiğinin anlaşılabilmesi için şu kısa hatırlatmayı yapmakta yarar görüyoruz:

TSİP'in, daha Şubat 1981 tarihinde TKP yönetimine ilettiği bir mektupta, her iki parti arasında TSİP'in öngördüğü ilişkiler kapsamında "Siyasi birlik" konusuna ilişkin olarak şöyle deniyordu:

*"**I. Politik Birlik Konusu:***

Kanımızca, konu, görüşülmek ve birleşme programı hazırlamak amacıyla, üç parti —Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi— arasında düzenlenecek bir toplantıda ele alınmalıdır."

TSİP'in bu yazısına TKP yönetiminden herhangi bir cevap gelmedi. Buna rağmen birlikçi tutumunda ısrarlı olan TSİP 21.8.1981 tarihinde TKP'ye gönderdiği bir başka yazı ile siyasi birliğin hayati önemini şöyle vurguluyordu:

"Dileğimiz odur ki, artık daha fazla oyalanmadan örgütsel birleşmeler yoluyla işçi sınıfımızın politik birliğini sağlam ideolojik zeminde gerçekleştirme gereği tarafınızdan bir an önce benimsensin ve işçi sınıfımızın bu ivedi gereksinmesi bu yöntemle yerine getirilsin."

TKP yönetimi TSİP'in bu mektubuna da herhangi bir cevap vermediği gibi, TSİP ve TKP arasında siyasi birlik kapsamında tek bir görüşme dahi olmadı. Buna karşılık TKP'nin 1983 yılı sonlarında yapılan 5. Kongresi'nde okunan MK Çalışma Raporu'nda:

"TSİP ile ilişkilerimiz onların tutarsız ve fırsatçı, ilkesiz tutumları nedeniyle olumsuz bir noktaya geldi ve TSİP ile politik birlik perspektifi ile yürüyemeyeceğimiz ortaya çıktı." (sf. 80) deniliyordu. Ve burada TSİP'e atfedilen nitelemelerin hangi somut gerekçelerden kaynaklandığı da açıklanmıyordu.

Bunların yanısıra TSIP 7 Şubat 1981 ve 21 Ağustos 1981 tarihlerinde TİP'e gönderdiği iki yazıda siyasi birlik konusuna ilişkin görüşlerini aktardı ve birleşme yoluyla birliğin sağlanması konusunda somut öneriler getirdi. Ne ki bu girişimler de TSİP açısından sonuçsuz kaldı.

Daha sonra 28 Kasım 1984 tarihinde TSİP siyasi birlik meselesindeki kararlı ve ısrarlı tutumunun sorumluluğuyla TKP yönetimine yeni bir yazı daha iletti:

Bu yazıda da siyasi birlik konusuna ilişkin olarak şöyle deniyordu:

*"Partimiz... işçi sınıfımızın politik birliğini **örgütsel birleşme yoluyla** sağlamanın sadece mümkün değil, aynı zamanda zorunlu olduğunu dün olduğu gibi bugün de aynı kararlılıkla savunmaktadır.*

*Altı parti arasında bir yıldır sürmekte olan eylembirliğinin ve ortak mücadele beraberliğinin yeni ve daha ileri aşamaya geldiği şu günlerde, Partimiz Merkez Komitesi böyle bir siyasal işbirliğini aşarak **örgütsel birleşmeyi öngören tüm taraflarla**, tek bir işçi sınıfı partisinin örgütsel bütünlüğü ve demokratik merkeziyetçi disiplini altında birleşmek, böylece işçi sınıfımızın siyasal otoritesini yaratmak üzere görüşmeye hazır olduğunu bir kez daha vurgulamayı ve Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne birleşme görüşmelerini başlatmak üzere öneri getirmeyi kararlaştırmıştır."*

Bu girişim de tarafların siyasi birlik meselesini beraberce ele almalarını mümkün kılacak bir gelişmeye yol açmadı. Bu durumda TSİP yönetimi siyasi birlik meselesinin öteki muhatapları için şartların olgunlaşmasını beklemekten başka çare kalmadığı sonucuna vardı.

Şimdi, TİP ve TKP tek bir partide birleşmelerinin noktalanması aşamasına geldiklerinde, yine birleşmeye ilişkin olarak TSİP'le görüşme istekleri, gecikmiş de olsa olumlu bir gelişmedir. Türkiye işçi sınıfı hareketinin siyasi birliğinin sağlanmasının ısrarlı ve kararlı savunucularından birisi olarak, önümüzdeki sürecin yapıcı ve olumlu bir gelişme göstermesi için şu noktalara kısaca işaret etmeyi gerekli görüyoruz:

• Üç partinin birleşmesi —gerçekleştiği takdirde— Türkiye işçi sınıfı hareketinin siyasi birliğinin sağlanması sürecinde kuşkusuz çok değerli bir sıçrama oluşturacaktır. Ancak, hep altını çizdiğimiz gibi bu üç parti, beraberce siyasi birliğin ağırlıklı bir kesimini oluştursalar da birleşme ile siyasi birlik tamamlanmış olmayacaktır. Öyleyse bu üç partinin birleşme sürecinin, siyasi birlik kapsamındaki tüm diğer örgütleri ve kişileri birliğe kazanacak bir tutum ve anlayışla yürütülmesine azami özenin gösterilmesi gerekir.

• Bilindiği gibi birleşmenin başlıca, **ideolojik, politik** ve **örgütsel** üç noktası vardır. Birleşmenin ideolojik çerçevesini birleşik partinin programı çizer. Birleşmeyi noktalama aşamasına gelmiş olan TİP ve TKP, TBKP Program Taslağı ile ülkemiz şartlarında bir işçi sınıfı partisinin programına ilişkin anlayışlarını deklare etmişlerdir. Buna karşılık TSİP de, KİTLE'nin Ocak 1988 sayısında **"TBKP Program Tasarısı" Bir Koalisyon Hükümeti Programıdır** başlığı altında yayınlanan yazıda parti programı konusunda kendi anlayışını net bir şekilde belirlemiştir. Ayrıca TBKP Program Taslağı'yla büyük benzerlik gösteren TKP'nin Barış ve Ulusal Demokrasi Programı'na TSİP'in yöneltti̇ği ve Atılım'ın 15 Kasım 1986 tarihli sayısında yayınlanan bir eleştiri de mevcuttur. Kısacası, hem taraflar, hem de sol harekette neler olup bittiğine ilgi duyan herkes "işçi sınıfı partisi programı"na ilişkin anlayış farklarını gayet iyi bilmektedirler. Bu nedenle biz, TİP ile TKP'nin yukarıda verdiğimiz ortak mektubunda yer alan *"Böyle bir görüşme TBKP Program Tasarı'nı kesinleştirmeden önce, kardeş parti olarak sizin görüşünüzü anlamamıza ayrıca fırsat verecektir."* cümlesinin yeterince özenilmemiş bir redaksiyondan kaynaklandığını tahmin ediyoruz. Kuşkusuz konuya ilişkin görüşlerimizi bir kere daha açıklamaktan memnunluk duyarız. Üstelik TBKP Program Tasarısı'nın tartışma aşamasında olması, henüz kesinleşmiş olmaması olumlu bir faktördür. Parti programına —yani ideolojik birliğin çerçevesine— ilişkin anlayışlar net bir şekilde deklare edilmişken TKP ve TİP yönetimleri TSİP ile birleşmenin vakti geldiğini düşündüklerine göre, umuyoruz TBKP Program Tasarısını hazırlayanlar TSİP'in içinde yer alacağı birleşik bir partinin programı konusunda anlayış birliğine varılabileceği noktasında iyimserdirler.

• **Politik birliği** belirleyecek olan ideolojik birliktir. Dolayısıyla birleşik partinin programında anlayış birliğine varıldığında politik birlik meselesi de büyük ölçüde çözümlenmiş olur. Ancak birleşme sürecine giren partilerin birleşme noktalanana kadar, politikalarını uyumlaştırmaya itina göstermeleri çok doğaldır.

• Örgütsel birlik, birleşmenin **en can alıcı** noktalarından birisidir. İdeolojik çerçevede anlaşılsa ve birleşik partinin programı taraflarca kabul edilse bile örgütler aynı bir organizma içinde kaynaşmadıkça birleşme gerçekleşmiş sayılmaz. Onun için örgütsel birlik meselesinin, ideolojik birlik meselesiyle **birlikte** ele alınması ve örgütsel birliğin nasıl gerçekleştirileceğinin, yolunun, yordamının belirlenmesi gerekir. Burada bizce esas olan, tarafların tüm mensuplarının içinde kaynaştığı, siyasi birlik kapsamında yer alan bütün örgütlerin taraflarına ve tek tek **Marksistlere açık, bunların hepsinin elbirliğiyle, kollektif espri ve çabasıyla, mücadele kardeşliği anlayışıyla oluşturacakları, işçi sınıfı içinde alabildiğine yaygınlaşıp kökleşmeye, çalışan insanlar için cazibe merkezi haline gelmeye yetenekli kitlesel bir işçi sınıfı partisinin yaratılması için en elverişli yolun —ülkemizin somut şartlarında—** belirlenip uygulamaya konulmasıdır.

Gelinen noktada, hem programatik baz konusunda görüş birliğine ulaşmak, hem de örgütsel kaynaşmanın çözümü yolunda anlaşmaya varmak, içiçe giren bu iki temel meseleyi beraberce çözüme ulaştırmak için yoğun çabalar gerekiyor. Kanımızca, yukarıda andığımız gecikmeye rağmen, bugün önümüzde artık başka bir süreç mevcuttur. Olumlu bir süreç başlamıştır. Konuya politik birlik sorununun nihai olarak çözüme kavuşturulması için halen mevcut karmaşık sorunları çözmek kararlılığıyla eğilindiği ve yapıcı bir tutum benimsendiği takdirde ve politik birliği isteyen **herkesin** kendi olanaklarınca katkı getirebilmesinin yol ve yöntemlerinin bulunmasının da yardımıyla bu sürecin neticede kalıcı birliğe ulaşmaması için bir neden yoktur. ■

Ezekias Papayuannu Öldü

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Genel Sekreteri Ezekias Papayuannu öldü. 1949'dan ölümünden kısa bir süre öncesine kadar AKEL Genel Sekreteri görevini sürdüren Papayuannu 80 yaşındaydı.

Papayuannu'nun ölümü üzerine AKEL MK'ne TSİP MK adına bir mesaj gönderen Genel Başkan Ahmet Kaçmaz, başsağlığı dileklerini iletti. Kaçmaz'ın mesajı şöyle:

"Değerli yoldaşlar,

Partimiz adına, yoldaş Ezekias Papayuannu'nun ölümünden duyduğumuz derin üzüntüyü belirtiriz.

AKEL'in değerli önderi, proleterya enternasyonalizminin seçkin bir temsilcisi olan yoldaş Papayuannu hayatını Kıbrıs halklarının mutluluğuna adamıştı. Onun ölümüyle uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketi seçkin bir savaşçısını, Kıbrıs ve dünya halkları değerli bir dostunu yitirdi.

Yoldaş Papayuannu'nun ölümünün yolaçtığı büyük kaybın üzüntüsünü paylaşır, başsağlığı dileklerimizi yoldaşça duygularımızla iletiriz."

Filistin'de Şafağa Doğru

Filistin halkının özgürlük mücadelesi yeni bir aşamada bulunuyor.

Filistin kurtuluş hareketinin politik ve askeri örgütlenmesi işgal altındaki topraklarda değil, önce Ürdün'de, sonra da Lübnan'da kendisine zemin ve olanak bulmuştu.

Asıl mücadelenin anayurt topraklarındaki yığınları bilfiil mücadeleye geçirmesiyle verilebileceği herhangi bir kurtuluş savaşı için şaşmaz bir doğruyken, Orta Doğu ve dünya politikaları ve dengeleri arasında yol almakla ve bu dengelerin günün birinde FKÖ'ye bir Filistin devleti kurdurma olanağı getireceği inancıyla davranıldı.

Filistinli kurtuluşçu güçler Lübnan'dan çıkarıldıktan sonra, gerek FKÖ, gerekse de kurtuluş hareketi en zor günlerini yaşadı, dünya kamuoyundaki etki ve prestijinden çok şey kaybetti.

Böyle bir yenilgi, o zamana kadar izlenmiş olan mücadele biçiminin aşılamaması, yeni bir aşamaya geçilememesi FKÖ'nün gelinen noktada bir çıkmaza girmesiydi. Olay gösterdi ki, dış dengelerle ve yurtdışında sürdürülen mücadelelerle sonuca varılamazdı, o zamana kadar sürdürülen mücadele Filistin davasının uluslararası planda diplomatik başarılar kazanmasına, kendisini uluslararası platformlara kabul ettirmesine, meşruiyet kazanmasına, hatta Orta Doğu'da emperyalist güçlerle antiemperyalist güçlerin kutuplaşmasına, bu kutuplaşmanın keskinleşmesine, genel olarak Arap ülkelerinde antiemperyalist bilincin ve duyguların gelişmesine çok önemli katkılar getirmişti, fakat nihai zafer için bunlar yeterli değildi.

KİTLE'nin Şubat 1983 tarihli sayısında "Filistin Devriminde Zaferin Yolu" başlıklı yazıda, bu konuda şu görüşleri dile getiriyorduk:

"Şu halde, Filistin ulusal kurtuluş savaşının asli gücü anayurtta ve siyonist boyunduruğu altında esir hayatı yaşayan üç buçuk milyon Filistinlidir. Silahlı mücadelenin asıl hedefine ulaşacağı ana zemin de gene anayurt topraklarıdır." (...)

"FKÖ, elbette ki anayurtta da büyük prestij sahibidir. Ama anayurt içindeki kitle çalışmalarını ve örgütlenmelerini derinleştirmek, yaygınlaştırmak ve kitleleri siyonizme karşı anayurt içinde ayaklandırmak aslolan önemli şeydir.

Çünkü hangi zalim devletin boyunduruğu olursa olsun, siyonizmin vahşeti ve gaddarlığı ne denli sınır tanımazsa tanımasın, uyanmış, bilinçlenmiş —fakat orada da kalmayıp— siyasi bakımdan örgütlenmiş ,ve silahlanarak AYAKLANMIŞ bir ulusu hiçbir güç durduramaz.

Tarihin toplumsal yasaları, bilimin şaşmaz ilkeleri ve kuralları her defasında yeniden ve yeniden sosyal pratikte kendini göstermektedir. Bir ulusal kurtuluş savaşı TOPYEKÜN bir savaştır ve silahlı mücadele anayurt topraklarında verildiği, anayurttaki en geniş kitleleri kucakladığı takdirde işgalcilerin sırtında ateşten bir gömleğe dönüşebilir.

Filistin kurtuluş savaşçılarının bugüne değin anayurt dışında, komşu ülkelerde üstlenerek yürütmüş oldukları silahlı mücadele, askeri deyimle, ***taktik bir savaştır****, Filistin kurtuluş hareketi son aldığı yenilgiye rağmen, ilk başladığı günden bu yana olan tüm gelişmeler dikkate alındığında —yukarıda da değindiğimiz gibi— büyük bir başarıya ulaşmıştır. Ama terimden de anlaşılacağı gibi tek başına taktik savaş stratejik hedefe ulaşamaz. (...)*

"Filistin kurtuluş hareketi içindeki bugüne değin sürdürülen taktik savaştan stratejik savaşa geçme zorunluluğu açıktır, bu ise anayurt içindeki şartları olgunlaştırıp başlatılacak ve milyonları ayaklandıracak bir ***siyasi askeri*** *topyekün harekâttır.*

Bugün anayurt içinde kitleleri silahlandırıp, ayaklandırmanın siyasi ve askeri hazırlıkları yeterli değildir. Esas olan ise bunu yapmaktır.

Anayurtta böyle bir savaşı başlatmanın şartları şu anda olgunlaşmış olmadığına göre, Filistin kurtuluş hareketi bir barışçıl evreye mi girecektir? Kuşkusuz ki, HAYIR. Taktik savaş —bugün olanakları daralmış olsa bile— sürmek zorundadır, çünkü bu taktik savaş, ulusal kurtuluşun ancak ve ancak silahla kazanılabileceğini simgelemesi bakımından, barışçıl illüzyonlara yol açmamak bakımından, çözümün namlunun ucundan geçtiği gerçeğini milyonlarca Filistinlinin bilincinde hep diri ve canlı tutmak bakımından, geçici bir dönem dahi olsa bezginliğe, karamsarlığa ve bundan kaynaklanabilecek uzlaşmacı eğilimlere meydan vermemesi bakımından çok önemlidir. Fakat tek başına —bugüne değin sürdürülmüş olan— taktik savaşla stratejik hedefe varılamayacağı bellidir. Taktik savaş, bugünden sonra ancak ve ancak anayurttaki derin, yaygın ve sonuç alıcı çalışmalara yardımcı olduğu ve yarın anayurtta kitlelerin ayaklanma zamanı geldiğinde ***fünyeyi ateşleyecek bir rol oynadığı*** *ölçüde etkin olabilecektir.*

Konunun bir önemli boyutu daha vardır, o da bir devrimin zafere ulaşması için uluslararası ve ulusal şartlar bütünlüğünde ulusal şartların belirleyici olduğudur. Bilimin gösterdiği şu doğruyu hatırlayalım ki, uluslararası dengeler ve koşullar (dış konjonktür) ne denli elverişli olursa olsun bir ulusal kurtuluş hareketi, ya da bir sosyal devrim savaşı ne denli geniş uluslararası desteğe sahip olursa olsun, bir halkın kurtuluşu, mutlaka ve mutlaka ***esas olarak*** *kendi mücadelesine yani örgütlenme ve savaşma gücüne bağlıdır."*

Sonuç olarak 1982 yenilgisi hareket açısından çok ağır bir kayıp olmakla birlikte, zafere gidecek biricik yolun artık görülmesi, başka hiç bir çıkar yolun olmadığının anlaşılması bakımından önemli bir de rol oynadı.

Öyle anlaşılıyor ki, FKÖ'nün içinde yer alan değişik politik örgütlerin bir kısım kadroları yurt içine kaydırıldı siyasi çalışmalar Filistin

halkı içinde yoğunlaştırıldı. Bu yoğunlaşma, zaten öteden beri Filistin'de faaliyet göstermekte olan Filistin Komünist Partisi'nin güçleriyle birlikte ulusal mücadeleye ve onun siyasi çalışmasına ivme kazandırdı.

Bu unsurlardan başka "İslam radikalleri" denilen dinci akımların son yıllarda yaygınlaşmasının Filistin'de de etkisini gösterdiği ve sürmekte olan direnişte İslamcıların da aktif oldukları ileri sürülmektedir.

Nitekim 1982 yenilgisinden beş buçuk yıl sonra, işgal altındaki topraklarda büyük ve yığınsal hareketler patlak verdi. O günden bugüne beş ay geçti, Filistinli kitleler bir gün bile duraksamaksızın mücadelelerini sürdürüyorlar.

Böylesine topyekün ve fiili bir mücadeleye girmiş bir ulusu ise başka bir ulusun uzun süreler boyunduruk altında tutabilmesine imkan yoktur.

Anayurtta ortaya konulan güçlü ve yığınsal direnişin bizce bu beş ay içinde kazandığı büyük başarının iki ana veçhesi vardır: Birincisi, mücadele, halkın kararlılığını tüm dünya kamuoyunun gözleri önüne sermiştir; ikincisi ise İsrail devletinin güçlü olduğu, dize getirilemeyeceği yolunda 40 yıldır sürüp gelen, her geçen gün de iyice pekişen bir kanıyı pek çok kimsenin gözünde yıkmıştır, bizzat Filistin halkının gözünde, onun içindeki belli mütereddit kesimlerde yıkmıştır, sonra da İsrail kamuoyunun gözünde kendi devletlerinin güçlü olduğuna dair inancı sarsmıştır, İsrail içindeki barışsever güçlerin seslerini daha fazla yükseltebilmelerine olanak vermiştir. Bir başka deyişle, siyonizmin İsrail'deki müthiş nüfuzu ağır bir bunalım geçirmektedir, siyonistlerin sultası altında sinmiş olan barışsever İsrailliler güç toplamaktadırlar ve siyonist Yahudilerle antisiyonist Yahudiler arasındaki aykırılık yeni bir boyut kazanmıştır. Sadece İsrail içindeki Yahudiler arasında değil, Batı ülkelerindeki Yahudiler arasında da ciddi bir tartışma başlamıştır.

Yakın zamanlara kadar İsrail devleti FKÖ'nün terörist bir örgüt olduğunu söyler, FKÖ'lü savaşçıları ulusal kurtuluşçu olarak değil terörist olarak gösterirdi. Aralarında pekçok siyonist teröristin bulunduğu İsrail yöneticileri, bir yandan devlet terörizmini sürdürürken, öte yandan FKÖ'yü terörist diye lanse ederlerdi. Buna inanmaya zaten teşne İsrail kamuoyu da ister sağcı partilerden olsunlar, ister sosyal demokrat işçi partiyi benimsesinler, bu propagandaların ve devletlerinin peşinden giderlerdi. İsrail devletinin buna paralel diğer propagandası ise, FKÖ'nün yurtdışındaki üç-beş bin teröristten ibaret bir örgüt olduğu, buna karşılık üç milyon Filistinlinin anayurtta ve İsrail yönetiminde mutlu ve huzurlu yaşadıkları, kalkınmadan yararlandıkları, yerel yönetimlere kendi temsilcilerini sokabildikleri vb şeklindeydi. Filistin'deki Filistin halkının bağımsızlık istemediği, halinden memnun olduğu yolundaki propaganda ilk kez bu denli açık seçik biçimde iflas etmektedir. Artık ister İsrail'de, ister Batı'da bir çok Yahudinin gözünde öyle bir mit yıkılmaya başlamıştır. Her gün televizyonlarda direnen yoksul Filistinliler, sivil halk ile, onları coplayan, yaralayan, kurşunlayan tam teçhizatlı İsrail askerlerinin, polislerinin görüntüleri yayınlanmaktadır. Vahşet tablolarını herkes görmektedir.

FKÖ liderlerinden Abu Cihad'ın Tunus'ta İsrail ajanlarınca öldürülmesinden hükümetin umduğu şey, devletin eskiden beri sürdürdüğü propagandaya güç katmak, ayrıca siyonistlere moral vermek, devletin gücünü göstermektir. Nitekim devlet teröristlerinin elebaşlarından Sharon, Abu Cihad'ın öldürülmesiyle ilgili olarak "bu bir savaştır, biz teröristlere karşı savaş yürütüyoruz, Abu Cihad da bir teröristti" diyerek suikasti zımnen ama resmen devlet olarak üstlenmiştir.

Oysa Filistin kurtuluş hareketinin vardığı boyutlar Abu Cihad'ı da, onun emrindeki kamplardaki Filistinli askerlerin sayısını da çoktan aşmış, geniş yığınların aktif mücadelesine malolmuştur. Bu nedenle, Abu Cihad'ın öldürülmesinin Filistin için büyük bir kayıp olması kurtuluş hareketine indirilmiş bir darbe olduğu anlamına gelmemektedir. Bu bakımdan İsrailli terörist şefler kendi ülkelerindeki ya da diğer ülkelerdeki siyonistlerin gözünde yitirmeye başladıkları prestijlerini ve güçlülük imajlarını bu ve benzeri

(Devamı 6. sayfada)

Abu Cihad Öldürüldü

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün önde gelen yöneticilerinden Halil el-Vezir (Abu Cihad) 18 Nisan günü Tunus'daki evine saldırı düzenleyen İsrail komandolarınca katledildi. Halil el-Vezir'in katli tüm dünyada tepki ile karşılandı. TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, FKÖ liderliğine gönderdiği başsağlığı mesajında Halil el-Vezir'in kaybından duyulan üzüntüyü belirterek, taziyet dileklerini iletti. Kaçmaz'ın mesajı şöyle:

"Aziz kardeşler,

Filistin halkının mümtaz evladı, Filistin davasının seçkin savaşçısı, kardeşimiz Halil el-Vezir'in kaybından doğan derin üzüntünüzü paylaşıyoruz. Filistin halkının vazgeçilmez ulusal hakları için mücadelesine olan değerli katkısı daima hatırlanacaktır. Bu cinayet ve işgal altında bulunan kendi topraklarında Filistin halkına karşı işlenen ve sürmekte olan cinayetler siyonizm ve onun emperyalist destekçilerinin yüzünü sergilemekte, tüm dünya işçileri ve halkları tarafından şiddetle lanetlenmektedir.

Halil el-Vezir'in alçakça katlinden dolayı taziyet dileklerimizi iletirken, mücadelenizin başarısına olan kesin inancımızı ve desteğimizi tekrarlıyoruz.

Kardeşçe duygularımızla."

Türk Yurtseverliğinin Somutu Nedir?

ABD Helsinki Gözlem Komitesi, 1987 yılı raporunda Türkiye Kürdistanı'ndaki duruma geniş yer ayırmış, Kürt halkı üzerindeki uygulamaları, bir yandan evrensel insan hakları açısından dile getirmiş, bir yandan da bu halkın ulusal kimliğine ilişkin yönleriyle ele almıştır. Rapor Kürt halkının **varlığının inkar edildiğine,** kendi dilini ve kültürünü kullanması yasaklanarak ulusal kimliğinin yokedilmek istendiğine dikkat çekmekte, bu baskıların geleneksel devlet politikası olarak Cumhuriyetin kuruluş yıllarına ve Atatürk dönemine kadar geri gittiğine işaret etmektedir. Kağıt üzerinde ve kısmen de fiiliyatta mevcut bulunan "azınlık hakları" gibi, uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan hakların Rum, Ermeni, Yahudi vb. gibi azınlıklar için geçerli olduğu halde, bu türden hakların, nüfusu on milyondan fazla olan Kürt halkı için kağıt üzerinde dahi geçerli olmadığını belirten Helsinki Gözlem Komitesi Raporu Türk hükümetinin bu asimilasyon politikasını sert bir dille kınamaktadır.

Raporun dile getirdiği baskılar elbette bizim için **yeni** değildir ve Kürt halkı üzerindeki baskının boyutlarının bunlardan ibaret olmadığı da cümle alem tarafından bilinmektedir. Belki "yeni" denebilecek şey, 12 Eylül'den bu yana ilk kez bu tür sorunların "açık" tartışmaya, ucundan da olsa başlandığıdır. Nitekim bazı SHP milletvekilleri "Kürtçe"nin bir dil olarak kullanımını yasaklayan 2932 sayılı yasanın kaldırılması için bir kanun teklifi hazırlamakla, konuya ilişkin tartışmaların daha da tırmanacağı bir zemin yaratmış oluyorlar. Elbette bu girişim, her zaman olduğu gibi, belki en başta, SHP yönetimi ve meclis grubu tarafından bastırılmak istenecek, bir çok aydınımız "girişimi zamansız bulduğunu" açıklayacak, "bazı çevrelerin hassasiyetine" dikkat çekilecek ve sonuçta öyle bir durum ortaya çıkacak ki, nice demokrat insanlarımız, birer "demokrat ve yurtsever" olarak kalacaklar, ama demokratlıklarının ve yurtseverliklerinin **muhtevası** da bilinmeden kalacak, Kürt halkının kendi anadilini özgürce kullanmasından yana olup olmadıkları anlaşılamayacak.

Bu yapıdaki insanlarımızın, her hangi bir **genel** konuda varolan demokratlıklarının, böyle bir **özel sorun** nedeniyle gölgelenmesi ve bunun böyle sürüp gitmesi, en başta kendilerine haksızlıktır. Herhangi bir ulusal harekete sempati ve hayranlık duymakta ve bunu ilan etmekte tereddüt göstermeyen bir demokratın, herhalde yeryüzünde bir başka örneği bulunmayan bir "dil yasağına" karşı mücadelede tereddüt göstermesi, demokratlığın özünü gölgelemekten başka, benzeri bir çok değerin oluşmasını da engellemektedir. Örneğin "Türk yurtseverliği" gibi bir değer ve kavramı bu koşullarda yaratıp savunmak imkansız hale gelmektedir.

Halbuki bu aynı konuda, yani "Kürt sorunu"nda, tam da "Kürt yurtseverliği"ne karşılık düşen, **haklı** ve "muhtevası demokratik" bir **Türk yurtseverliği** konumu yaratmak mümkündür. Kendi ulusuna sahip çıkmanın, onu yüceltmenin adı olacaksa bu **yurtseverlik**, ve **yurtseverlik** her ulusun bireyleri için olumlu bir nitelikse, bu neden Türk ulusunun bireyleri için mümkün olmasın ki?

Bu çok **zor** değildir, belki çoğu durumda **zor** uygulanmasına, göğüs germeyi gerektirir; ama yurtseverlik gibi bir payenin edinilmesi için bunu göze almaktan da kaçınmamak gerekir. Kürtçenin yasak olması Kürt halkı için sadece bir **yasak**tır, ama bu aynı yasak Türk ulusu için, kendi özgürlüğü önünde doğal engellerinden biri olmaktan başka, ulusal olarak taşımak zorunda bırakıldığı bir **leke**dir aynı zamanda. Gözü önünde, yanıbaşında, çoğu zaman da **kendi içinde**, kendi dilini kullanma özgürlüğünden yoksun bir ulusun durumunu tepkisizce seyreden bir ulusun ferdi bir utancın, kişisel bir aşağılanmanın ezikliği altındadır. **Yurtsever** diyeceğimiz kimse, ülkesinin utancını kendi utancı olarak hissetmek zorunda olan kişidir, dolayısıyla, böyle bir utancı taşıyarak ve kabullenerek ne yurtseverlik, ne de demokratlık kimliği edinmek mümkündür. Marksist enternasyonalistler için, —onlar **ulus** kimliğinin **iç karartıcı** etkisinden kurtuldukları için— böyle bir sorun bulunmuyor ama Kürtçe üzerindeki yasağa karşı mücadele sadece onların sorunu olmamalı, hatta, kendilerini **ulusuyla** birlikte tarif etmekten övünç duymalarından dolayı Marksistlerden de önce ve birinci dereceden, **Türk yurtseverlerinin,** demokratım diyen Türk'lerin görevi olmalıdır.

Varsayalım bütün bunlar sizi ikna etmiyor. Peki o zaman, demokrat kalmaya devam edebilmeniz için, kendi görünüşlerinizin yansıra, Kürtçe yasağına karşı çıkan demokratları, ayrılma hakkı dahil Kürt ulusal haklarını topyekün savunan Marksistleri, görüşlerine katılmasanız bile, görüşlerini açıklamalarına, öneride bulunmalarına taraftar olmanız gerekmez mi? Bütün bunlar Türk yurtseverliği payesi kazanmak için birer imkandır. ■

FİLİSTİN'DE ŞAFAĞA DOĞRU

(5. sayfadan devam)

cinayetlerle yeniden kazanacaklarını sanıyorlarsa, çok yanılmaktadırlar. Hele hele, FKÖ'nün iki No'lu adamını öldürmekle, Filistin halkının içinde moral bozukluğu yaratabileceklerini umuyorlarsa, daha da fazla yanılmaktadırlar.

Açıkça belli ki, siyonist-terörist İsrail devleti kolay pes etmeyecektir, daha uzun süre kan dökmeye Filistin halkına çile çektirmeye devam edecektir. Fakat bu mücadele uzadıkça, bizzat İsrail toplumu içinde karşıtlıklar çıkacaktır, dahası zaten dayanılmaz raddede olan enflasyonla derin bir kriz içindeki ekonomi büsbütün batağa saplanacaktır. İçinde bulunduğu durumdan kurtulmak istedikçe daha çok batağa batacaktır. ■

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 319
MAYIS 1988

İnsan Hakları Derneği siyasi mülteciler için bir komisyon oluşturdu.

"Güvenli Dönüş Sağlanmalıdır"

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı 6 Nisan 1988 tarihinde yaptığı bir basın toplantısıyla, yurtdışında yaşayan siyasi mültecilerin sorunlarıyla ilgilenmek üzere dernek bünyesinde Prof.Dr.Hüsnü Göksel'in başkanlığında ve Prof. Dr.Çetin Özek, Prof.Dr.Rona Aybay, Prof.Dr.Sadun Aren, emekli büyükelçi Mahmut Dikerdem, Dr.Nurkut İnan, Dr.Muzaffer Sencer, avukat Halit Çelenk, avukat Güney Dinç, avukat Turgut Kazan ve yazar Aziz Nesin'den oluşan bir komitenin çalışmalara başladığını açıkladı.

Konunun basında ayrıca Prof. Dr.Mümtaz Soysal, Mustafa Ekmekçi, Refik Erduran, Varlık Özmenek, Selçuk Altan ve Ahmet Abakay tarafından da izleneceğini belirten Nevzat Helvacı'nın basın toplantısının metni şöyledir:

"Değerli Basın Mensupları,

1980'li yıllarda Türkiye'de yaşanan olağanüstü koşulların ürünü olarak yurtdışına çıkan ve yabancı ülkelerde değişik statülerde yaşamak zorunda bırakılanlar, yığınsal boyutlara varmıştır.

Bunlardan bir bölümü Türk uyrukluğunu sürdürürken, önemli bir bölümü yönetsel kararlarla uyrukluğunu yitirerek siyasal sığınma aramak durumunda kalmışlardır.

1982 Anayasası, hiçbir Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça yurttaşlıktan çıkarılamayacağını hükme bağlamıştır. Bu açık hükme karşın, 1981 yılında 'T.C.'nin iç ve dış güvenliği aleyhinde eylemde bulunma' gibi kapsamı belirsiz ve keyfi uygulamalara elveren bir gerekçeyle Türk uyrukluğunun kaybettirilmesine olanak tanınmıştır.

Yurttaşlık yasası hükümleri uyarınca Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının uyrukluğunu yitirmesi konusunda karar almaya yetkili organ Bakanlar Kuruludur. Bakanlar Kurulu, bilindiği gibi yürütmeyle yetkili bir siyasal organdır. Uyrukluk gibi başta gelen haklardan birinin siyasal bir organın takdir ve tasarrufuna bırakılması, sayısız sakıncalar içerir. Uyrukluğa ilişkin kararlar için yargı yolunun açık olması, yeterli bir güvence değildir. Bu nedenle uyrukluk hakkının kazanılması gibi yitirilmesi de yargı organının yetkisinde olmalıdır.

Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti uyrukluğunu yitirenlerden önemli bir kesimi, uyrukluk hakkına ilişkin uluslararası ilişkilere ve TVK'nun (Türk Vatandaşlığı Kanunu) genel anlayışına aykırı olarak uyruksuz kalmış durumdadır. Gerçekten İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 15. Maddesi herkesin bir uyrukluğa hakkı olduğunu ve kimsenin keyfi olarak uyrukluğundan yoksun bırakılamayacağını belirtmiş ve uluslararası uyrukluk hukuku herkesin bir uyrukluğu bulunması ilkesini benimsemiştir.

Yurt dışında güç koşullarda yaşamak zorunda bırakılanların bir bölümü, henüz siyasal göçmen konumundadır.

Uyrukluk ve sığınma hakkına ilişkin uluslararası belgeler ve sığınanlarla ilgili kuruluşların statüleri, siyasal ve benzeri nedenlerle yabancı bir ülkeye sığınanların ülkelerinden ayrılmalarına yol açan nedenlerin ortadan kaldırılmasını ve ülkelerine gönüllü ve güvenli dönüşlerini sağlamayı amaç saymıştır.

Uyrukluğunu yitirenlerin yurda dönmeden ya da yurda dönüşlerinde T.C. uyrukluğunu yeniden kazanmalarına yasal bir engel yoktur. TVK'nun 8. maddesine göre Türk uyrukluğunu yitirmiş olanları Bakanlar Kurulu oturma koşulu aramaksızın yeniden uyrukluğa alabilir.

Haklarındaki hükmün yerine getirilemeyişi ya da yargılanamayışları nedeniyle uyrukluğunu yitirenlerin yurda dönmeleri, uyrukluğun yitirilmesini gerektiren koşulların ortadan kalkması demektir.

Türkiye Cumhuriyeti uyrukluğunu yitirenlerden bir bölümü ara rejimlerin olağanüstü mahkemelerince hüküm giymiş, önemli bir bölümüyse kendilerine çeşitli suçlar yüklenmekle birlikte, suçluluğu kesinleşmemiş kimselerdir. Olağanüstü mahkemelerce verilen hükümlerin adli bir yargılanma sonucu olduğu ya da başlatılan kovuşturmaların haklı gerekçelere dayandığı kuşkuludur.

Hükmü kesinleşmiş olanlarla henüz hüküm giymemiş olanlar, adil bir yargılanma süreci içinde özellikle bir sorgulama yöntemi olarak başvurulan işkence ve benzeri uygulamalarla alınan ifadelere ve zor yöntemleriyle sağlanan kanıtlara dayanan mahkeme hükümlerinin adilliği tartışmalıdır.

Türkiye'nin imza koyduğu işkence yasağına ilişkin BM Sözleşmesinin 15. maddesi işkence sonucu verilmiş olduğu anlaşılan bir ifadenin herhangi bir kovuşturmada kanıt olarak kullanılmasını yasaklamıştır. Bu nedenle, çoğu anılan yöntemlerle alınmış ifade ve

kanıtlara dayanan ve mahkumiyetle sonuçlanan davalar, adaletin amaçları bakımından yeniden görülebilmelidir.

Siyasal gerekçelerle yabancı ülkelere sığınanların yurda dönüşlerinde uğrayacakları davranış konusunda benzeri örnekler ciddi kaygılar yaratmaktadır.

İşkence ve kötü davranış yasağına ilişkin uluslararası sözleşmeleri imzalayan ya da onaylayan Türkiye'nin yurda dönmek isteyenlerin sorgulama güvenliğini ve Anayasal ve uluslararası yükümlülüğü gereği adil yargılanmalarını sağlamak ödevidir.

Bu arada, olağanüstü rejimler altında zulme uğrayarak ve başta yaşam hakkı olmak üzere hak ve özgürlüklerinden yoksun kalarak ülkemize sığınan ve sayıları büyük boyutlara varan ve çoğunluğunu İranlıların oluşturduğu siyasal göçmenlere, sığınanlara ilişkin uluslararası hukukun tanıdığı hak ve olanakları sağlamak Türkiye'nin ödevidir.

İHD olarak isteğimiz, olağanüstü koşullar ve uygulanan olağandışı yargılama yöntemlerinden ötürü güvenli ve adil biçimde yargılanmayacakları görüşüyle yurt dışına çıkarak siyasal sığınma aramak zorunda kalan ve bu arada uyrukluğunu yitirenlerin, Türkiye'ye güvenli dönüşlerinin sağlanmasıdır. Sayıları on binleri bulan bu kimselerin ülkeye dönüşleri ve haklarını yeniden kazanmaları, salt onların yararına değil, uluslararası saygınlığı açısından Türkiye'nin çıkarınadır.

Sonuç olarak insan haklarına aykırı olan bu durumun giderilmesi, Türk kamuoyu kadar dünya kamuoyunu tedirgin eden bir haksızlığa son vermiş olacaktır." ■

İHD düşünce ve örgütlenme özgürlüğüyle ilgili bir komisyon oluşturdu.

141 ve 142 Kalksın!

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı 14 Nisan 1988 tarihinde yaptığı bir basın toplantısında, ülkemizde düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki mevcut baskı ve yasakların kaldırılması bakımından çalışmalar yapmak üzere dernek bünyesinde avukat Halit Çelenk başkanlığında bir komisyon oluşturulduğunu açıkladı.

Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü Komisyonu'nda Prof.Bahri Savcı, Doç.Dr.Bülent Tanör, Doç.Dr.Nevzat Toroslu, Av.Ahmet Tahtakılıç, Av.Ergin Cinmen, Av.-Turgut Kazan, Av.Erşen Sansal, yazar Mahmut Tali Öngören, Av.İskender Özturanlı ve yazar Uğur Mumcu gibi isimlerin görev aldığını da belirten Nevzat Helvacı'nın basın metni şöyledir:

"Değerli Basın Mensupları,

Günümüzde uygarlığın dev boyutlara ulaşmasına karşın ülkemizde kitaplar, dergiler toplatılıyor, kimi yazı işleri müdürleri ve yazarlar 750 yıla varan hapis cezasına çarptırılabiliyor, sanat ürünleri üzerinde yoğun sansür uygulanıyor, kitaplar için 'imha' kararları verilebiliyor. Ayrıca kimi derneklerin kuruluşu engellenmektedir, öğrenci dernekleri baskı altındadır, sendikalar işlevsiz kalmıştır. Özetle insan beyninin en değerli ürünü olan düşünce ve onu açıklamanın bir aracı olan örgütlenme, yasal düzenlemeler ve uygulamalarla baskı altına alınmıştır.

Oysa düşünce ve örgütlenme özgürlüğü insanın temel hakları arasındadır. Uygar dünyada bu özgürlükler insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Demokratik rejimi benimseyen ülkelerde çağdaş her türlü düşüncenin, yasalar çerçevesinde örgütlenebilmesine olanak tanınmaktadır. Çağımızda uygar toplum, örgütlü toplum demektir. Örgütlenme, toplu halde düşünce açıklamanın bir biçimidir. Ancak Türkiye, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün kullanılması açısından uygar dünyanın çok gerisinde kalmıştır.

Ülkemizde düşünce ve örgütlenme hak ve özgürlüklerine öteden beri sınırlamalar getirilmiştir. Bu sınırlamalar ülkemizde bilim, sanat ve kültür alanındaki gelişme yollarını tıkamış, toplumsal dinamizmi engellemiştir.

Özellikle T.C.Y.'nın 141-142. maddelerinin tek ya da toplu halde düşünce açıklamayı cezalandıran maddeler olduğu açıktır. Sayısız bilim adamı, sanatçı, yazar, araştırmacı, yayıncı, çevirmen, örgüt yöneticisi ve üyesi düşüncelerinden ötürü yargılanmışlar, tutuklanmışlar ve ağır cezalara mahkum edilmişlerdir.

Yüzbinlerce kitap ve yayın verilen emirlerle ya da yargı kararlarıyla imha edilmiş ve böylece bilim, sanat ve kültür yaşamının gelişmesi engellenmiştir.

Çağımızda demokratik ilkelere saygı duyan ülkeler, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü alanındaki engelleri ortadan kaldırmış ve 'düşünce suçu' kavramını reddetmişlerdir.

Çağdaş dünyada her türlü düşüncenin açıklanması ve örgütlenebilmesi, demokrasinin bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Yurdumuzda düşünce ve örgütlenme hakkı üzerinde uygulanan bu sınırlamalar, bilimsel, sanatsal ve kültürel açıdan uygar ülkelerle aramızda bir uçurum yaratmıştır.

Ülkemizin bu uçurumu kapatması, insanın temel haklarından olan düşünce ve örgütlenme özgürlüğü alanında uygar ülkeler düzeyine ulaşması, demokratikleşme açısından vazgeçilmez bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Bu nedenle İnsan Hakları Derneği, yukarıda açıkladığımız amaçlarla, düşünce ve örgütlenmenin demokratikleşmesi, bu hak ve özgürlükler üzerine konulan tüm sınırlamaların kaldırılması konusunda çalışmalar yapmak üzere bir komisyon oluşturmuştur." ■

Namık Kemal 100. Ölüm Yıldönümünde Anıldı

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi'nin 1988 yılında başlattığı, **Namık Kemal'in 100. Ölüm Yılını** anma çalışmaları 15-16 Nisan tarihlerinde Mainz'de düzenlenen Kollokyum ve Panel ile yeni bir canlılık kazandı.

Mainz Demokratlar Birliği, Yeşiller Rheinland-Pfalz Parlamento Grubu, ASTA-Johannes Gutenberg Üniversitesi'nin ev sahipliği yaptığı toplantı büyük ilgi gördü.

Toplantının ilk gününde düzenlenen Kollokyum'da Prof.Iréne melikoff'un "Namık Kemal, Masonluk, Bektaşilik" adlı tebliği araştırmacı toplantıya katılamadığı için Server Tanilli tarafından okundu ve büyük ilgi gördü.

Namık Kemal'in, torununun kızı olan ve uzun yıllardır Londra'da yaşayan Nermin Menemencioğlu'nun toplantılara katılışı ve dedesi Namık Kemal'in Avrupa'da geçirdiği sürgün yılları ve burada başından geçen kimi küçük gönül maceraları üzerine yaptığı konuşma toplantılara katılanlara çok yönlü heyecan getirdi.

Araştırmacı Paul Dumont "Namık Kemal'in Gazeteciliği" ile ilgili konuşmasıyla Namık Kemal'in bugün de canlı kalan militan gazetecilik taraflarını gözler önüne serdi.

Serol Teber, Namık Kemal, Yeni Osmanlılar ve Paris Savunması ve Komünü üzerinde yoğunlaştırdığı konuşmasında, 1838 İngiliz Osmanlı Ticaret Anlaşması, Tanzimat ve Yeni Osmanlılar hareketi ile, bütün bu gelişmelerin doğal sonucu olarak ortaya çıkan Türkiye aydınlarının enternasyonal dünya devrimci hareketleriyle kenetlenmesinin, birleşmenin önemini vurguladı.

Server Tanilli "Tanzimat Edebiyatı ve Namık Kemal" üzerine olan konuşmasında Namık Kemal'in yapıtlarının hiç de okul kitapları arasında gömülüp kalacak niteliklerde olmadığını, bunların günümüzde de önemini koruyan canlı, yapıcı görüşler içerdiğini örnekledi...

* * *

16 Nisan günü Fakir Baykurt'un yönettiği ve Server Tanilli, Mustafa Ekmekçi, Demir Özlü, Ataol Behramoğlu ve Serol Teber'in katıldıkları panel 500'ü aşkın konuğun canlı-tartışmalı katılımıyla gerçekten büyük ilgi gördü.

Burada, Tanilli, Namık Kemal'in Türkiye insanının bilinç-altına bile yerleşmiş bir aydın olduğunu yaşanmış anılarıyla anlattı.

Demir Özlü, Namık Kemal'in yapıtlarından aldığı alıntılarla onun insan hakları ile ilgili görüşlerini yansıttı. Özlü'nün bildirisi, N.Kemal'in kimi görüşlerinin günümüz şartlarında bile ne denli geçerli olduğunu göstermesi yönüyle ayrıca ilgi çekti.

Türkiye'den konuk olarak bu toplantılara katılan Mustafa Ekmekçi Namık Kemal ile günümüz Türkiye aydınlarının hâlâ nasıl bir kader birliği içinde olduklarını canlı örneklerle belgeledi...

Ataol Behramoğlu, Namık Kemal, Tevfik Fikret, Nazım Hikmet, günümüz Türkiye aydınları, yazarları, ozanları arasındaki organik bağların altını çizdi.

Serol Teber, bugün de yaşayan Namık Kemal gerçeğinin en temel belirleyici yanının, onun, hümanist başkaldırısından kaynaklandığını, hümanist başkaldırının günümüz insanının da en temel davranış biçimi olması gerektiğini ve böylesi bir düzeyde, Namık Kemal ile aramızda canlı bir bağın-kan dolanımının bulunduğu, ya da oluşabileceğini örnekledi...

Toplantıya katılamayan İlhan Selçuk, Mustafa Ekmekçi ile bir kutlama mesajı iletti. Gene çağrılı olduğu halde sağlık nedenleriyle toplantıya katılamayan Abidin Dino, Namık Kemal'in 100. Ölüm Yılı anısına yaptığı bir deseni gönderdi. Abidin Dino'nun deseni çok ilgi gördü ve ayrıca afiş olarak bastırıldı.

Desen: Abidin Dino

Kollokyum ve panel arasında **Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi**'nin yaptığı olağan toplantısında Namık Kemal'in 100. Ölüm Yılı ile ilgili toplantılarının, Eylül-Ekim ayında Bremen'de, Aralık ayında Ruhr bölgesinde yapılacak merkezi toplantılar ile sürdürüleceği, sunulan tüm tebliğlerin bir kitap halinde toplanacağı ve bütün bu birikimlerin gelecek yıl (1989) başlatılacak **Tanzimat'ın 150. Yılını** kutlama çalışmalarına aktarılacağı ve bütünleştirileceği açıklandı...

Mainz'da yapılan toplantılarda görüşebildiğimiz bütün konuşmacılar ve izleyiciler, bu girişimin çok olumlu olduğunu, çok sayıda Türkiyeli aydının biraraya gelmelerini mümkün kıldığını, böylece farklı görüşlerin ve yapıcı tartışmaların toplantıların fikri açıdan zengin ve kalit :li geçmesini mümkün kıldığını, ayrıca katılanlar arasında dostluk ve beraberlik ilişkilerinin gelişmesine vesile olduğunu dile getirdiler.■

Özgür 1 Mayıs'lar İçin Mücadelemiz Kazanacaktır

Her yıl, hiç aksatmadan 1 Mayıs'ı kutluyoruz. Tıpkı her sabah işe başlarken kart bastığımız gibi. 1 Mayıs, biz işçi sınıfının alışkanlığıdır artık.

Nereden geliyor bu alışkanlığımız? Bizden geliyor; sınıf tarihimizin derinliğinden; işçi olarak karakterimizden geliyor. 100 yılı çok geçti 1 Mayıs'ın doğumu. 1 Mayıs 100 yıl önce **onların** ölümünden doğdu. **Onlar ki!...** Hayır, sadece işçiydiler. Sekiz saat için can verdiler ve ölümleriyle de sınıflarının mücadelesine can verdiler.

Biz, Türkiyeli işçiler, kendi ülkemizde ve Avrupa'da, önce birlikte çalıştığımız ülkenin işçilerinin ve dünya emek ordusunun bir parçasıyız. Bazı ülkelerde açız, bazı ülkelerde biraz daha tok. 1 Mayıs'ı özgürce kutladığımız ülkeler var, yasak altında kutladığımız ya da hiç kutlayamadığımız ülkeler de. Özgürleştiğimiz, sömürüyü yokettiğimiz, yaşanılır bir kardeşlik dünyası kurmak için tam yetkiyle ter döktüğümüz ülkeler de var. Ama hiçbir yerde işimiz henüz bitmedi. Tarih bize ağır bir görev verdi. Binlerce yıllık sınıflı toplum kimliğini yeryüzünden silip atmak önce bize, sonra bizim davamıza inanmışlara, **insanlığa** düşüyor. 1 Mayıs insanların hikâyesidir.

Bazı ülkelerde işimiz daha da zordur dedik. İşte Türkiye...

Türkiye'de şartlar ağır; işçiler, emekçiler, bütün çalışanlar-çalışmayanlar için ağır. Türkiye cennet bir sömürü ülkesi; cehennem gibi bir emek ülkesi. Grev yasak, hak ve özgürlükler yasak, demokrasi yasak; işçilere konuşmak, örgütlenmek, siyaset yapmak yasak. Türkiye'de baskı-enflasyon-zam içinde işçilerin, emekçilerin ücretleri, sağlıkları, moralleri, sabırları aşınıp duruyor. Türkiye'de artık "açız!" diye bağıran insanlar var. Bu karanlık içinde, söylemek bile fazla, 1 Mayıs elbette yasak.

Yasak ama işte buraya kadar. Türkiye'de işçiler rejimin ördüğü tel örgülere saldırıyorlar. 1 Mayıs 1988'de karamsarlık da yasak, durup oturmak, başkalarından beklemek, razı olmak da yasak. İşçi sınıfımız artık kendine de **yasaklar** koyuyor. 1 Mayıs 1988'de Türkiye'de bir yıl sonrasının ipuçları var. "Dev uyanıyor" gibi!!... Onbinlerce işçi mitinglere katılıyor, milyonlarcası yemek boykotu yapıyor, işçi sınıfını zaptetmekle görevli Türk-İş yönetimi uzlaşma politikaları güdemiyor, işçi sınıfının peşinden sürükleniyor. Besbelli ki Türkiye işçi sınıfı, unutuldu sanılan mücadeleci kimliği ile çıkıp geliyor.

Burda bir nokta koyalım. 1 Mayıs elbette sosyalist dünyada gerçek bir bayram gibi kutlanıyor. Ama kapitalist Avrupa'da yasak değil. Diyelim Avrupa'da demokrasi var, Şili'de, Pakistan'da demokrasi yok, ama 1 Mayıs oralarda da kutlanıyor. Peki Türkiye'de neden inatla yasak?

Türkiye'de yasak çünkü hem 1 Mayıs'ın özünde yatan işçi hakları gaspedilmiş, geri verilmek istenmiyor, hem de burjuvazi işçi sınıfından çok korkuyor. O halde 1 Mayıs Türkiye'de aynı zamanda hem işçi haklarının yeniden kazanılması için mücadele anlamına geliyor, hem de sömürüden tümüyle kurtulmak için verilen siyasi mücadele anlamına geliyor. Biz, Avrupa'da elimizdeki bir hakkı kullanarak 1 Mayıs'ı kutlarken Türkiye'deki kardeşlerimiz 1 Mayıs'ı bir hak kazanma mücadelesi olarak görüyorlar.

Türkiye'de 1 Mayıs, ayrıca, içinde taşıdığı politik anlamdan dolayı yasak. Çünkü 1 Mayıs, işçilerin sömürüden kurtulmak için giriştikleri kavgayı anlatıyor. Bu kavga, sosyalizm için verilen kavgadır. Türkiye'de 1 Mayıs nasıl yasaksa, işçi sınıfının sosyalist siyasi örgütlenmesi de baskı ve yasak altında. Türkiye'de 1 Mayıs, sosyalizm için mücadelenin bir sembolü olduğu için yasak.

Bütün bunlar gösteriyor ki, Türkiye'de işçi sınıfının rahatlığı yok. Ekonomik haklar için mücadele yetmiyor, demokratik haklar için mücadele şart. Bu da yetmiyor, işçi sınıfının mücadelesi, siyasi hakların kazanılması mücadelesi olmak zorunda. Bu geniş kapsamıyla 1 Mayıs yasağını kaldırmak, sadece işçilerin değil bütün çalışanların, gençlerin, kadınların, aydınların, herkesin sorunu oluyor. 1 Mayıs mücadelesi Türkiye'de toplumun özgürleşmesi için mücadele anlamına geliyor.

O halde hepimiz, ülkemizde özgürce yaşamak isteyen, işkencenin, baskının, hukuksuzluğun, haksızlığın ve despotik bin türlü yasağın olmadığı bir Türkiye özleyen herkesin görevi, 1 Mayıs'ın özgürce kutlanabilmesi mücadelesine, bu mücadelenin özünü oluşturan ekonomik-demokratik ve siyasi haklar mücadelesine omuz vermektir. Bağımsızlık, barış ve özgürük için mücadele, aynı zamanda sömürüsüz bir düzen için, sosyalizm için mücadeledir. Türkiye'de güçlenen bu mücadele hepimizi kucaklıyor, hepimize sorumluluk yüklüyor.

Özgür 1 Mayıs'lar İçin Mücadelemiz Kazanacaktır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi

Fransa Seçimlerinde Sağ ve Sol Kanatlar

Fransa devlet başkanlığı seçimleri öncesinde anketler, sonucun ikinci turda alınacağına ve büyük ihtimalle Mitterrand'ın yeniden başkanlığa seçileceğine işaret ediyordu. İlk tur sonunda bu ihtimal hemen hemen kesinlik kazandı. Bu yazımız kaleme alındığı sırada elimizde henüz ilk tur sonrasında yapılmış bir anket sonucu yoktu. Ancak Chirac'ın, seçilmek için ilk turda %50'nin az üstüne çıkan sağcı oyların tamamını toplaması gerekiyor. İkinci turda seçimlere katılım oranı ilk tura nazaran bir miktar artsa —ki genellikle böyle oluyor— ve bu "yeni" oyların tamamı Chirac'a gitse bile kimse Chirac'ın %50'yi bulabileceğine ihtimal vermiyor. Gerçi ilk tur seçim sonuçları belli olur olmaz Barre kendisine oy veren seçmenlerin "balotaj"da Chirac'a oy vermelerini istedi. Ama bir de Le Pen faktörü var. Seçilebilmek için Chirac'ın faşistlere giden oyların da hemen tamamını toplaması gerekiyor. İşte zorluk bu noktada çıkıyor. Herkes Chirac'ın hem Barre'ın hem de Le Pen'in oylarının tamamını toplamasının imkansız olduğu kanaatinde. Gerçekten, Chirac'ın, ikinci turda bu ikisinin seçmenlerini kendi safına çekebilmesi için, her iki tarafa da belirli tavizler vermesi gerekiyor. İmkansızlık da burada başlıyor. Çünkü Chirac Le Pen'in oylarına tamah edip "Milli Cephe"nin ırkçı politikasına yatkın tavizler verirse Barre'a giden oyların önemli bir bölümü —ki Barre seçmenlerini ırkçılığa karşı hassas olmaya çağırdı— veya Mitterrand'a teveccüh edecek; yok Barre'ın seçmenlerini kazanmak amacıyla ırkçılığı mahkum etmeye kalktığı takdirde bu sefer Le Pen seçmenlerinden Chirac'ı desteklememelerini —ki daha ilk tur öncesinde faşistler bu tehdidi ileri sürmüşlerdi— isteyecek.

Mitterrand'ın yeniden Fransız devlet başkanlığına seçilmesi ne getirecek? Seçimler öncesinde Mitterrand, yeniden seçildiği takdirde hükümeti feshedip yeni bir başbakan atayacağını ileri sürmüştü. Sosyalistler Asamblée Nationale'de azınlıkta olduklarına göre bu "yeni başbakan" muhtemelen yine muhafazakârlardan olacak. Dolayısıyla mevcut **cohabitation** devam edecek. Zaten bundan Mitterrand'ın fazla bir şikayeti yok. Yeter ki, başkanlığı bir yedi yıl daha sürsün, yeter ki yedi yıl daha Elysée'de, şatafatlı kabul törenlerinde boy göstermeye devam etsin.

Fransız devlet başkanlığı seçimlerinde devlet başkanlığına **kimin** seçileceği, madalyonun bir yüzü. 8 Mayıs'ta yapılacak ikinci tura hemen herkes Mitterrand'ın Elysée'deki kontratının yedi yıl daha uzatılacağı bir formalite olarak baktığı için de madalyonun bu yüzünün pek ilginçliği yok. Ne ki bir de madolyonun öbür yüzü var. O da ilk tur oylaması sonucu ortaya çıkan **Fransa'nın siyasi tablosu**. Seçimlerin asıl ilginç olan tarafı da bu.

Sağdan sola doğru oyların dağılımına göre siyasi bir tayf çizildiğinde, bu tayfın hemen ortadan sağ ve sol olarak bölündüğünü görüyoruz. Tabii Fransız Sosyalist Partisi'nin gerçekte ne kadar sol olduğu tartışılmaksızın, kamuoyunda tayfın geçerli olan sağ-sol ayrımına göre bu böyle. Başkanlık seçiminde kişilikler de önemli bir rol oynadığı için ilk turdaki oy dağılımına bakarak kesin belirlemeler yapmak doğru değilse de, bu sağ-sol dengesi Fransız seçmeninin cohabitation'dan pek şikayetçi olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Öyleyse olağanüstü çalkantılar olmadığı takdirde önümüzdeki dönemde de "cohabitation" fazla baş ağrıtmadan yürüyecek demektir. Böylesi, muhafazakâr-sosyal demokrat işbirliğinin B.Avrupa'da ilk örneği olmadığına göre ortada fazla "garipsenecek" bir durum yok demektir.

İlk tur oylamasının ilginç yanı, oy dağılımı yelpazesinin kanatlarında ortaya çıkan durum. Cohabitation'un göbekteki %70'lik oy toplamının her iki yanında yaklaşık %15'erlik kanatlar yer alıyor. Önce sağ kanata bir göz atalım.

Le Pen'in aldığı %14.4'lük oy seçimlerin en büyük süprizi olarak yorumlanıyor. Aslında seçimler öncesinde, anketlerden ayrı olarak "Milli Cephe"nin gerçekte %15'lik bir oy potansiyeli olduğu tahmin ediliyordu. Parlamento seçimlerinde, "oyum heder olmasın" kaygusuyla, aslında Milli Cephe taraftarı olan kimi seçmenler oylarını muhafazakârlara verdikleri için yaklaşık %10 civarında oy toplayan Le Pen'in bu seçimlerde oylarını artırması —ilk turda sonuç alamayacağı kesin olduğundan— büyük ihtimaldi. Ancak Le Pen'in %15'e yaklaşması, yaklaşık her yedi Fransız seçmeninden birisinin ırkçı-faşist bir adaya oy vermesi yine de sansasyonel bir etki yarattı.

"Batı" kamuoyu Le Pen'i ve partisini "aşırı sağ" diye niteliyor. Oysa bunların her ikisi de düpedüz **faşist**. Hem de Hitler ve Naziler türünden **azılı** faşist. Bu olgu, kontrolü altındaki "mass media" vasıtasıyla kamuoyunu şekillendirmekte belirleyici konumdaki "Batı" burjuvazisinin, faşizmi nasıl kolladığının tipik bir tezahürü. Dünyanın başına sardığı onca beladan sonra faşizmi adıyla çağırmak faşistleri rencide edeceği için "aşırı sağ" deyimi tercih ediliyor. Böylece burjuvazi, faşizmin kendi "gayri meşru" çocuğu olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

Le Pen ve şürekası düpedüz faşist de onlara oy veren dört küsür milyon Fransız da mı faşist? Elbette değil. Bunların büyük çoğunluğu göçmen düşmanı politikanın etkisinde kalan milliyetçi insanlar. Üstelik Fransızların milliyetçiliğe yatkınlıkları da malum. Ama burada önemli olan Le Pen'in seçmenlerinin faşist olup olmamaları değil. Önemli olan faşizmin Fransa toprağında bir tür toplumsal meşruiyet kazanması. Esas tehlike burada. Bilinir, faşizm kural olarak burjuvazinin bunalımlı dönemlerinde gelişir, özellikle ekonominin kronikleşmiş krizinin yol açtığı sosyal sıkıntılara karşı büyüyen işçi muhalefetini bastırmak için faşizmin önü açılır ve sırtı okşanır. Oysa bugün Fransa'da böyle bir durum yok.

Gerçi ekonomi tökezleyip duruyor ama, geniş yığınlar için bıçak kemiğe dayanmış değil. Hatta çoğunluk başını sıkıntıya sokmaktansa elindekiyle —şimdiye kadarki ekonomik-demokratik kazanımlarıyla— yetinmeyi tercih ediyor. Onun için de yükselen bir kitle hareketi yok. Dolayısıyla da burjuvazinin şu anda acil olarak faşizme ihtiyacı yok.

Böyle bir analiz belki doğru ama bu, tehlikeyi gözden kaçırmaya da yol açmamalı. Tehlike şu: Fransa gibi bir ülkede ırkçılığın yaygınlaşması, üçüncü dünya ülkelerine ve onların halklarına düşmanlığın artması ve giderek bunun bir histeri halinde bütün toplumu sarması. Çünkü dünyada zengin uluslarla yoksul uluslar arasındaki uçurum hızla derinleşiyor ve önümüzdeki dönemde de bu durumun değişeceğinin hiç bir emaresi yok. Dolayısıyla bir yandan açlıktan kurtulmak için gelişkin kapitalist ülkelere kapağı atmak eğilimi, üçüncü dünyada süreceği gibi, emperyalist sömürüye karşı mücadele de yükselecek. Oysa geri ve bağımlı ülkelerin sömürülmesi, emperyalist metropollerin yaşadığı ekonomik zorlukların atlatılmasında birinci derecede rol oynuyor. Bu yüzden ülke içindeki durumu tehlikeye sokabilecek gelişmeler —yığınların organize muhalefetini— önlemek amacıyla Batı burjuvazisinin ülkelerindeki ırkçı gelişmelere, en azından müsamahakâr davranmaları pekâla mümkün. Mümkünden de öteye bugün yapılan bu.

Ama bu **ateşle oynamak**. Üstelik alabildiğine tehlikeli ve geçmişte örneği var. 1920'lerde ve 30'ların ilk yarısında faşizm Avrupa'da hızla boy atarken tehlike bir hayli hafife alınmıştı. Sonuç malum. İş işten geçmeden gerekli tedbirlerin alınması gerekiyor.

"Batı"daki ve Fransa'daki faşist hareketlerin boy atmasında yabancı düşmanlığına dayalı **ırkçılık** birinci derecede rol oynuyor. Bu noktada faşistlerin başlıca demogojileri işsizliğin tek sebebinin göçmenler olduğu. Bunun tümüyle gerçek dışı bir iddia olduğu bilimsel metodlarla defalarca kanıtlandı. Ama bu kadarı yetmiyor ve yetmediği de ortada. Sıradan yurttaş faşistlerin "ülkemizde bu kadar işsiz, bir o kadar da yabancı işçi var, onları gönderdik mi işsizlik diye bir sorun kalmaz" demagojisine kolayca kapılıyor. Ve işsizlik "Batı"nın en büyük sosyal problemi olduğu için de bu demogoji iyi kötü tutuyor, ve yabancı düşmanlığı hızla boy atıyor.

Bu durumda işsizlik problemini halletmek bir çözüm mü? Kağıt üzerinde öyle. Ama biliyoruz ki, işsizlik kapitalizmin bir ürünüdür, onun doğal uzantısıdır. Yani burjuvazi istese de işsizliği ortadan kaldıramaz çünkü varlığını bir ölçüde işsizler ordusuna borçludur. Buna karşılık kimi örneklerinde ve kimi dönemlerde gördüğümüz gibi işsizlik azaltılarak yol açtığı baş ağrıları bir ölçüde giderilebilir. Ne ki metropollerin ekonomileri böylesi bir perspektif göstermiyor. Aksine aşırı işsizliğin mevcut seviyesini daha uzun yıllar sürdüreceği tahmin ediliyor.

Öyleyse B.Avrupa'da yeniden boy atan faşizme karşı çare ne? Çare bu hareketlerin kesinlikle YASAKLANMASI. "Batı'da özgürlükçü demokrasi varmış, bu demokraside yasaklara yer olmazmış, suç işlemedikçe kimsenin özgürlüğü kısıtlanamazmış" yollu itirazlar "bu belirlemelerin gerçeği yansıtıp yansıtmadıkları bir kenara" söz konusu faşizm ise boş laflardır. Faşizmin **insanlık suçu** olduğu hem hukuken -Nürnberg duruşmaları- hem de tarihi olarak **tescil** edilmiştir. Üstelik Le Pen'in temsil ettiği faşizm düpedüz ırkçıdır da. Günümüzde **ırkçılık** en azından BM platformunda defalarca mahkum edilmiş bir başka **insanlık suçudur**. Ve insanlığa karşı suç işleyenleri güçlendikleri taktirde bu suçu en vahim boyutlarda işleyeceği kesin olanları şimdiden yasaklamak ve cezalandırmak demokrasinin en birinci gereklerindendir. Hitler'in Yahudilere yaptıklarının aynısını Le Pen'in yabancı göçmenlere yapacağından hiç şüphe edilmemelidir. Ve aklı başında insanlar bu tehlikeyi bugünden görmektedirler. Vakit çok geçmeden B.Avrupa'da yeniden boy atan faşist hareketlere karşı **zecri** tedbirler alınmalıdır.

Şimdi kimi aklıevveller "yasaklamaların köklü tedbir" olmayacağını ileri sürebilirler. Onlara cevabımız, faşizmin kapitalizmin ürünü olduğunu asla unutmamalarıdır. Yani köklü çare kapitalizmin son bulmasıdır. Bu da bugün için çözüm sayılamayacağına göre faşistlerin yasaklanmalarından ve cezalandırılmalarından başka çare yoktur. Üstelik insanlık düşmanlarının yasaklanmaları hem **toplumsal** hem de **etik** açılardan son derece **meşru** ve **haklı** bir tedbirdir.

Fransız seçimlerinin ilk tur oylamasının ortaya çıkardığı tabloda "sol kanat"ın kesiti ise hiç iç açıcı değil. İlk başta **"Çevreciler"**in %4'e yaklaşan oylarının ne ölçüde "sol kanat oyu" sayılması gerektiği meşkuk. Genellikle sosyal demokratlardan daha radikal bir politika izliyor. "Yeşiller"i sosyal demokratların soluna oturtmak belki yanlış değil ama onları kapitalist toplumun aşılması anlamında solda addetmek de biraz zorlama olur.

Sol kanat içinde esas sorun Komünist Partisi'nin durumu. Bu seçim sonuçlarından sonra hemen herkes komünistlerin Fransa'da da "işi bitti" diye bakıyor. Gerçekten bir zamanların anlı şanlı FKP'nin bugünkü durumu bir hayli tatsız. 1969 başkanlık seçimlerinde FKP'nin adayı Duclos yaklaşık her 4 Fransız'dan birinin oyunu almıştı. 1981'de Marchais'nin oyu %15'in üstündeydi. Şimdi komünistlerin devlet başkanlığı adayı ancak her 15 Fransız'dan birisinin oyunu alabildi. Bu oran FKP'nin kuruluşundan bu yana aldığı en kötü seçim sonucu. FKP 1932'de ilk olarak katıldığı parlamento seçimlerinde dahi %8,6 oy almıştı. Nasıl oldu da Fransa'da onca prestij ve yaygınlığı olan Komünist Partisi bugünkü duruma geldi?

Kimileri bu durumu yönetimin hatalarına bağlıyor. Örneğin 1982 seçimleri sonrasında sosyalist hükümete bakan verilmesinin bu duruma yol açtığı öne sürülüyor. Aslında bu argüman hiç de yeterli değil. Çünkü FKP yıllar boyu sosyalistlerle işbirliğini savunmuştu ve kısa sayılmayacak bir dönem bo-

(Devamı 11. sayfada)

Çözüm Halkların Kardeşliğinde

Nagorny Karabağ ve çevresindeki gelişmeler üzerine, Neue Zeit muhabirinin sorularını yanıtlayan SSCB Bilimler Akademisi Devlet ve Hukuk Enstitüsü İdare Hukuku Bölümü Başkanı Dr. Boris Lazarev ve aynı enstitüde uluslar ve devletler arasındaki ilişkileri inceleyen grubun başkanı Dr. Irek Muksinov sorunun hukuki yönleri üzerine çeşitli açıklamalarda bulundular.

□ *Konuşmamıza SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun en son toplantısında alınan bir karardan alıntı ile başlamak istiyorum. "Karmaşık ulusal konuları ve toprak sorunlarının galeyan halindeki duygu ve heyecan ortamı içinde devlet organlarına baskı yaparak ve SSCB anayasasında tespit edilmiş ulusal devlet ve idare sınırlarının gözden geçirilmesini isteyen bir takım başına buyruk örgütler kurarak çözme arayışları kabul edilmeyecektir". Nagorny Karabağ otonom bölgesi ülkemizin tüm dikkatinin odak noktası oldu. Sizden durumu ve sözkonusu kararı bir hukukçu olarak yorumlamanızı rica ediyorum.*

■ **Lazarev:** Birlik cumhuriyetleri ve sözkonusu Azerbaycan ve Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, egemen Sovyet devletleridir. SSCB anayasasının 78. maddesi bu cumhuriyetleri de kapsamaktadır, (bu madde tek tek cumhuriyetlerin anayasalarında da mevcuttur): Bir Birlik cumhuriyetinin toprağı onun onayı olmaksızın değiştirilemez. Cumhuriyet sınırlarında ne şekilde olursa olsun bir değişiklik, o cumhuriyetin en yüksek devlet organının —Yüksek Sovyeti'nin— ya da bunun sürekli faaliyet halindeki organının, yani Prezidyumu'nun bu yoldaki kararını gerektirmektedir. Başka bir cumhuriyetin belirli bir toprağı kendine katma isteği de, onun en üst devlet organı tarafından uygun şekilde dile getirilmesini gerektirir. Cumhuriyetler arasında bir mutabakata varılması halinde bile, bu SSCB Yüksek Sovyeti'nin onayına sunulmak zorundadır. Birincisi, Birlik, anayasasının 81. maddesi gereğince kendisine ait olan cumhuriyetlerin haklarını korumak zorundadır. İkincisi, anayasa otonom cumhuriyet ve bölgeleri hangi Birlik cumhuriyetine ait olduklarını belirterek tek tek sayar. Diyelim ki iki cumhuriyet, cumhuriyetlerden birisine ait olan otonom bir bölgeyi diğer cumhuriyete vermekte anlaştılar. Bu SSCB anayasasında bir değişikliği gerektirir.

Nagorny Karabağ açısından Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetlerinin bu konuda herhangi bir ikili anlaşmaya varmadıklarını biliyoruz. Bu yüzden Nagorny Karabağ otonom bölgesinin statüsünde bir değişiklik ya da SSCB Yüksek Sovyeti'nin bu konuda bir kararı sözkonusu değil.

□ *Diyelim ki iki cumhuriyet var ve bunlardan biri ikincisinin toprağının belirli bir bölümünü kendine katmak istiyor. Bu takdirde ikinci cumhuriyetin buna rıza göstermesi gerekir. Ne ki çoğu durumda egemen bir devletin, ki her birlik cumhuriyeti böyledir, toprağının bir parçasını bir başka cumhuriyetle paylaşmak istememesi mantıklıdır. Bu durumda bir "hakemlik", bu doğrultuda bağımsız ve objektif bir karar alma yetkisine sahip bir organ gerekebilir mi?*

■ **Lazarev:** Bu durumda hiç bir "hakemlik" mümkün değildir. Bir Birlik cumhuriyetinin toprağının onun onayı olmaksızın değiştirilemeyeceğine ilişkin anayasa maddesi, SSCB'nin oluşumunda varılan anlaşmadan kaynaklanmaktadır. Birliği oluşturan cumhuriyetler egemen haklarını muhafaza ederler ve bunlardan birisi de toprak dokunulmazlığı hakkıdır. Eğer bir cumhuriyet hiç bir değişiklik istemiyorsa, hiç kimse, ne başka bir cumhuriyet, ne de genel olarak Birlik onu buna zorlayabilir.

Muksinov: Sovyet cumhuriyetleri arasında daha önce toprak değişiklikleri oldu ve bundan sonra da olabilir. Dahası, sadece tek bir cumhuriyetin sınırlarını değil, hatta SSCB'nin devlet sınırlarını da ilgilendiren değişiklikler oldu. 1954 yılında, İran ile sınır ve finansman sorunlarının düzenlenmesiyle ilgili antlaşmanın onaylanmasında, Azerbaycan ve Türkmenistan dışişleri bakanları SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun bir oturumunda, sınırlarının ve dolayısıyla SSCB'nin İran'la olan sınırının değiştirilmesiyle ilgili olarak cumhuriyetlerinin ve üst devlet organlarının onayını dile getirmişlerdi.

Lazarev: Görüyorsunuz bir cumhuriyetin sınırları SSCB'nin komşu devletlerle olan sınırlarının değişmesine bağlı olarak değişse dahi, bu mutlaka o cumhuriyetin onayını gerektiriyor.

Muksinov: Cumhuriyetlerimiz arasında sınır düzenlemeleri istisnai değildir. Mesela 1939 yılında, Özbekistan'da bir bölümü Kuzey Tacikistan'ın topraklarından geçen Büyük Fergana Kanalı inşa edildiğinde Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Tacikistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nden topraklarının sözkonusu bölümünü kendisiyle paylaşmasını istedi. İstek kabul edildi. 1940 yılında Belorusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti topraklarının bir bölümünü Litvanya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne devretti. 1953 yılında Tacikistan ve Özbekistan arasında yeniden bir toprak paylaşımı oldu. Böylesi karmaşık sorunların çözümünde herşeyden önce sözkonusu topraklarda yaşayan halkın çıkarları gözönüne alındı.

□ *Nagorny Karabağ'daki durumun özelliği ne?*

■ **Lazarev:** Nagorny Karabağ'ın Ermenistan'ın toprakları ile doğrudan bir teması yok ve tarihsel olarak Azerbaycan'ın ekonomik sistemine sıkı sıkıya bağlanmış.

Muksinov: Nagorny Karabağ'ın yüzölçümü sadece 4400 km² ve nüfusu da 180 bin, bunun yüzde

75.5'i de Ermenilerden oluşuyor. Ne ki Karabağ'daki dağlar o kadar yüksekti ki, Erivan televizyon yayınlarının alımını dahi engelliyordu ve bir irtibat istasyonu gerekli oluyordu. Halk haklı olarak bu istasyonun inşa edilmesini istedi. Yerel yöneticiler inşayı yıllarca erteleyerek Nagorny Karabağ'daki Ermenilarin rahatsızlığını körükledi. Nagorny Karabağ için kabul edilen bugünkü yardım programı, irtibat istasyonuyla ilgili bir paragraf ihtiva ediyor. Fakat önce bilinen üzücü olayların olması mı gerekiyordu? Sosyoekonomik sorunların çözülmemiş olması, sonunda onların tırmanmasına neden oldu. Bunun sonucu, bugün zaafların niçin daha önceden bertaraf edilmediği, hangi mekanizmaların niçin işlemediği üzerine kafa yormak zorunda kalıyoruz.

Lazarev: Bana kalırsa yakın geçmişteki olayların suçu Nagorny Karabağ'ın hem Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'ndeki, hem de SSCB Yüksek Sovyeti'ndeki temsilcilerine ait. Anayasaya göre sadece Yüksek Sovyetin iki meclisinden biri olan Milliyetler Sovyeti'nde Nagorny Karabağ'ın beş temsilcisi var. Birlik Sovyeti'nde ise çok daha fazla temsilcileri var. Bunların hepsinin alarm vermesi gerekirdi!

Muksinov: Bugün ulusal devlet yapılanmalarının elindeki imkanların, onların önlerindeki sorunlarını çözmede ne kadar gerçekçi olduğunu düşünmeliyiz. İnanıyorum ki bizdeki tek bir sorunda beş altı kademeye gitmeyi zorunlu kılan bir yapı, cumhuriyetler ve tüm ülke çapındaki mevcut aşırı merkeziyetçilik fazlasıyla engelleyici bir durum.

Lazarev: Bu havaleli merkeziyetçilik her sorunun çözümünü yavaşlatıyor. Fakat ben başka bir şeyi vurgulamak istiyorum. Komşu cumhuriyetler ikili ilişkilerin yolunu açmalıdırlar. Ortak sorunların tümü hemen Moskova'ya taşınmamalı. Ne kadar itina ile sınırlar çekersek çekelim bir cumhuriyetin topraklarında hâlâ komşu bir cumhuriyette ağır basan milliyetten insanlar her zaman olacak. Bu grupların ulusal çıkarlarının gözetilmesine ve gerçekleştirilmesine dikkat edilmelidir. Bunu komşu cumhuriyetler dostça bizzat kendileri yapabilirler.

Muksinov: SSCB'de nüfusun yüzde 20'sinden fazlası yerlisi olmadıkları cumhuriyetlerde yaşıyor. İşe yerleşmede, bir göreve atanmada vb. onların haklarının hukuken nasıl garanti altına alınacağı üzerine düşünmeliyiz. Milliyetler Sovyeti'ne gelince: Doğrudan doğruya bu meclis özgül ulusal sorunlara daha çok dikkat gösterebilir ve göstermelidir.

Lazarev: Bir çok şey sorunların hangi bakış açısıyla çözüleceğine bağlıdır. Hemen her ekonomik ve ya da sosyal gelişme sorunu, ulusal bir veçheye sahiptir ve bu gözden uzak tutulmamalıdır. Uluslar arasındaki ilişkiler kendilerini toplumda varolan çok sayıda farklı ekonomik, sosyal, politik ve diğer ilişkilerle gerçekleştirirler.

Muksinov: Evet, işte bu nedenle ulusal sorunları anında çözmek için Milliyetler Sovyeti'nin yanısıra başka mekanizmalar da bulunmalıdır. Zannediyorum, burada yönetim mekanizması daha büyük bir rol oynamalı. Ne yazık ki bakanlarımız ve diğer bakanlık dairelerimiz devletimizin federatif yapısı ve çok uluslu karakterini ya da farklı cumhuriyetlerin ve bölgelerin karmaşık ekonomik ve sosyal gelişimini kapsamlı olarak görme ihtiyacını çok az dikkate alıyorlar.

□ *Sovyet iktidarının ilk yıllarında ulusal işlerle ilgili bir Halk Komiserliği vardı. Acaba bugün ulusal sorunların nabzını elinde tutacak sürekli bir organa ihtiyacımız var mı? Farzedelim ki bir Birlik bakanlığı, bir ekonomi dalı için gelişme planları tasarlayabilir, ve bu yeni organ bu planları ulusal ihtiyaçlara göre uyarlayabilir. Nagorny Karabağ'a gelince buradaki sanayi besbelli yeteri kadar gelişmemişti. Ve gençler için cazip gelecek çok az işyeri vardı. Merkezi planlama sırasında bu durum gözönünde tutulmamış.*

■ **Lazerev:** Ulusal devlet sisteminin ilk kez oluşturulmasının sözkonusu olduğu o sıralar bu halk komiserliği zorunluydu. Bugün öyle değil. Birincisi herşeyden önce değişik idari bölgesel birimlerin temsilcilerinin içinde yer aldığı halk temsilcileri Sovyeti işliyor. İkincisi yönetim mekanizması ve yan organları ile Devlet Planlama Komitesi planlama yaparken sadece bir cumhuriyetteki üretimin büyüklüğünü değil ayrıca yerel sosyo ekonomik sorunları da düşünmeye teşvik edilmelidir. Plan bir çok ulusal sorunun çözümü için bir araç olmalıdır. Eğer Nagorny Karabağ'da eğitimi planlıyorsam hem Ermeni okullarını, hem de Azeri okullarını dikkate almalıyım. Öğretmenlerin yetiştirilmesinde hem birini hem diğerini planlamalıyım.

Edebiyat kitaplarının yayınlanmasında sadece toplam baskıyı değil, ayrıca hangi Ermeni ve hangi Azeri yazarı yayınlayacağımı, halkın gerçek ihtiyaçlarına göre şu ya da bu dildeki hangi somut kitabı ne kadar basacağımı da düşünmeliyim. Tüm bunlara planlamada dikkat edilmezse, insan istemeyerek de olsa muhtemelen ulusal gerginlikleri planlar.

Muskinov: Tüm bunlardan bugün idari organlar sistemini bu sorunlarla sistematik olarak uğraşan daha alt bölümlere ayırma gündeme geliyor. SSCB Bakanlar Kurulu'nun Sosyal Gelişme Bürosu gibi bir organ ulusal faktörü daha büyük ölçekte dikkate alabilir.

□ *Basın Nagorny Karabağ'daki olaylardan bahsederken, —bu esnada biz ayrıca Kırım Tatarları sorunuyla da karşılaşmıştık— yabancı muhabirler redaksiyonu telefonla aradılar. Bu olayların perestroika, glasnost ve demokratikleşmenin bir sonucu olduğunu düşünüp düşünmediğimizi sordular. Şimdi bu soruyu sizlere sormak istiyorum.*

■ **Muskinov:** Hayır, bu yanlış bir görüş. Eğer eskiden sorunların üzerinden susarak atladıysak, bu sorunların aşıldığı anlamına gelmez. Aksine sorunlar birikti. İşte bu nedenle zamanında üstesinden gelinmedikleri için şimdi böylesine şiddetli bir ani çıkış oldu.

□ *Cumhuriyetlerimizin sınırları arasında belirli bir ekonomik "hareketsizliğin" olmasının, mil-*

liyetler arasında bazan huzursuzluk ve sürtüşmelere neden olduğu yolunda bir izlenim var. Niçin meselâ bir cumhuriyet, kendisi için ekonomik olarak uygun ise, başka bir cumhuriyete ait bölgelerden birisinin ekonomik gelişmesine katılmıyor?

■ **Lazarev:** Şimdi planlama yönteminde yapılan değişiklik her halde aşırı "hareketsizliğin" ortadan kaldırılmasına yardımcı olur. Cumhuriyetler arasındaki sınırlar kapalı değil; bir insan bir cumhuriyette yaşayıp her gün komşu cumhuriyette işe gidebilir. Bu tür örnekler oldukça fazladır. Herşey "taban-da" böylesine kolay çözülebiliyorsa, "tepe"de de, cumhuriyet organlarında da aynı şekilde olabilir. Ülkelerinde az ormanı bulunan Bulgarlara burada ormancılık için bölge verildi. Bulgaristan'a kereste gönderiyorlar ve karşılığını SSCB'ye ödüyorlar. Gördüğünüz gibi, bizzat başka devletlerle de bir anlaşma yapılabiliyor. Komşu birlik cumhuriyetleri arasında gerçekten olamaz mı? Bugüne dek pek fazla olmadı. Yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesiyle başka şeylerin yanısıra bölgesel ve ulusal sorunlar sonuç alıcı biçimde çözülebilecektir.

□ *Diğer çokuluslu devletlerin tecrübelerinden öğreneceklerimiz var mı?*

■ **Muskinov:** 70 yılı aşkın bir süre içinde biriktirdiğimiz zengin tecrübenin yanısıra, diğer ülkelerin olumlu ya da olumsuz olsun tecrübelerini de analiz etmemiz gerekir. Duraganlıkla gelen bir eksiklik onun federalizmin sunduğu ve gerçekten zengin olan olanaklarla ilgili nosyonlarımızı engellemiş olmasıdır. ■

FRANSIZ SEÇİMLERİ

(8. sayfadan devam)

yunca da **Union de la Gauche** adı altında bu işbirliği somut bir program çerçevesinde yürümüştü. Evet Mitterrand komünist hareketi eritmeye "yeminli"ydi ve FKP'ye bakanlık teklif ederken bu amacı güdüyordu. Assamblée Nationale'-de mutlak çoğunluğa sahip olduğu için güven oylamasında komünistlerin desteğine ihtiyacı yoktu. Komünistleri hükümete katmaktan maksadı, sendikal muhalefeti dizginlemekti. Bu durumda komünistler hem bu oyuna gelmemek, hem de sosyalistlerle işbirliğinde samimi olduklarını kanıtlamak gibi zor bir durumla karşı karşıyaydılar. Onun için de hükümete katılmayı baştan reddetmeleri doğru olmazdı. Ancak sosyalist hükümetin burjuvaziyi kollayan ve özellikle "Batı ittifakı"nın o dönemdeki anti-Sovyetik, barış düşmanı ve uluslararası gerginliği artırıcı tutumuna ayak uyduran politikası karşısında daha uyanık olup hükümetten çekilmekte ellerini çabuk tutmaları gerekirdi. Böylece hem ortak, belirlenmiş bir program ve politik hat olmadığı sürece sosyalistlerle işbirliği yapmalarının imkansızlığını kitlelere anlatmakta haklı olurlardı, hem de kendileriyle sosyalistlerin ayrımını daha net bir şekilde gözler önüne sererlerdi. Oysa FKP 4 bakanıyla yıllarca hükümette kalmaya devam etti. Ama yönetimde bulunmanın avantajlarından pek bir şey elde edemediği gibi, komünist bakanlar hükümetin genel politikasını uyguladıkları için de sıradan Fransız yurttaşının indinde sosyalist-komünist ayrımı bulanıklaştı. Bu durum da doğal olarak seçmeni daha çok olana yaradı.

Sosyalist Parti hükümetine bakan vermek belki FKP'nin aleyhine oldu ama mevcut gerileyişi tek başına buna bağlamak hiç inandırıcı olmaz. Bu tür politikalar olsa olsa kısa dönemde etkisini gösteren ve bir süre sonra da kaybolan küçük oy kayıplarına yol açar. Oysa izlediğimiz, FKP'nin seçmen desteğinin ve toplumsal etkinliğinin devamlı erozyona uğruyor olması. Böylesi bir gidiş ise ancak toplumsal gelişmenin bütünü değerlendirildiğinde anlaşılabilir.

Bu işçi hareketinin, komünist partilerinin "Batı" dünyasındaki genel durumunu ve gelişme çizgisini ilgilendiren geniş boyutlu derin bir bahistir. Onun için de bu yazı çerçevesinde incelenmesi mümkün değildir. Kısaca şu noktaya işaret edebiliriz.

FKP'nin başına gelenler, gelişkin kapitalist ülkelerdeki komünist partilerinin serüvenlerinin bir benzeri. Sebepler de bütün bu tür ülkelerde üç aşağı beş yukarı aynı. 70 yılı aşkın bir süredir sosyalizm artık bir **mefkûre** değil, dünyamızda yaşayan bir gerçeklik. Batı komünistlerinin gelişme çizgisini bu realiteden ayrı olarak değerlendirmek imkansız. Çünkü insanlar artık ideallere değil varolan gerçekliğe bakıyorlar, en azından söylenenleri, yapılanların denek taşında sınıyorlar. Ve yaşayan sosyalizmde işler iyi gittiği zaman genellikle Batı'nın işçi hareketleri de güç kazanıyor. Örneğin bütün zorluklara rağmen SSCB'de iki savaş arasındaki dönemde sosyalist inşanın ilk güçlü adımlarında elde edilen başarılar "Batı"lı komünistlerin de sevap hanesine yazılıyor. Yine 2. Dünya Savaşı'nda Nazizmin yenilgiye uğratılmasında SSCB'nin oynadığı belirleyici rol —ve Rezistans hareketlerinde komünistlerin ön safta verdikleri fedakar mücadele— yine Batı partilerinin hızla boy atmalarını mümkün kılıyor. Sosyalist blokun yaralarını sarmakta ve sosyalizmi inşada gösterdiği maharet, kısa zamanda katettiği uzunca mesafe de yine Batı'daki yoldaşların aktifine yazılıyor. Oysa yine biliyoruz, 1970'lerden bu yana varolan sosyalizmin performansı eskisine kıyasla bir hayli düşük. Üstesinden gelinmesi gereken problemlerin boyutları da ortada. Bu durumun tüm dünyadaki işçi sınıfı partilerini etkilemesi de çok doğal. Tabii FKP'nin gerileyişini sadece bu nedene bağlamak yetmez. Biz burada sadece sebeplerden birine, ama en temeldekine değindik. **Dünyamız kapitalizmden sosyalizme geçiş sancılarını yaşıyor.** Ancak unutmayalım ki hâlâ esas olarak **kapitalist bir dünyada** yaşıyoruz ve sıkıntıların önü kolay alınmayacak. Onun için de ne olup bittiğini anlamak gerekiyor. Gerçek bu ve gerçeğe üzülüp hayıflanmanın bir anlamı yok. Dünyayı değiştirmenin de Marksizmden ve işçi sınıfından başka manivelaları yok. Bilimden, sabırdan ve mücadeleden şaşmadığımızda dünyayı fethetmek sadece ve sadece bizim elimizde. Yarın değilse bile birgün mutlaka... ■

Afganistan'da Yeni Aşama Başlarken

Birleşmiş Milletler özel temsilcisinin gözetiminde Cenevre'de 1982 yılında bu yana sürdürülen Afganistan-Pakistan görüşmeleri Nisan ayı içerisinde anlaşmayla sonuçlandı, böylece gerek Afganistan, gerekse bölge barışı açısından yıllardır sürmekte olan tehdit edici durumun siyasi çözümü yönünde belirleyici bir adım gerçekleşmiş oldu.

Cenevre'de Afganistan Cumhuriyeti ile Pakistan'ın doğrudan taraf, Sovyetler Birliği ile ABD'nin ise garantör olarak katılımıyla imzalanan belgeler arasında, Afganistan ile Pakistan'ın imzaladığı birbirlerinin içişlerine müdahale etmemeyi öngören ikili anlaşma; böyle bir müdahalenin sona erdirilmesi ve tekrarlanmaması konusunda uluslararası garantileri içeren bir deklarasyon; Afgan mültecilerinin ülkeye gönüllü dönüşlerini sağlamak üzere bir anlaşma; yukarıda sözü edilen konularla, Sovyet birliklerinin geri çekilmesi konusu arasındaki bağlantıya değgin bir anlaşma; taraflarca anlaşma yükümlülüklerinin yerine getirilmesini denetlemek üzere bir BM mekanizması oluşturulması üzerine görüş birliği belgesi bulunuyor.

Anlaşmanın sağlanmasında, Sovyetler Birliği ve Afganistan'ın sorunun siyasi çözümüne her an hazır olduklarını somut adımlarla göstermesi kuşkusuz belirleyici rol oynadı. Hatırlanacağı üzere Afgan hükümeti 1987 yılbaşında bu yana, iç siyasi sorunların çatışmaya başvurulmaksızın çözümlenmesi ve kan dökülmesine son verilmesi doğrultusunda, ülkede barışın bir an önce sağlanmasını isteyenleri tümüyle kapsayacak bir "ulusal uzlaşma" platformu önermiş ve bu diyalog çağrısı tüm sabatoj ve saldırılara rağmen somut adımlar getirmişti. Ülkenin yapısının pluralist devlet ve karma ekonomi, dış politikada ise bağımsız, bağlantısız ve tarafsızlık temelinde şekillenmekte olduğu bu süreçte sonbaharda toplanan ve geniş toplum kesimlerini temsil eden bir meclis olan Loya Jirgah'da yeni anayasa kabul edildi. Silahlarını bırakan karşıt grupların ülke içinde legal faaliyet yürütebilmeleri ve hatta bunların temsilcilerine hükümete katılma teklifi gündeme geldi. Afgan hükümetinin bu yöndeki inisiyatifi belirli grupların dışında, artık çatışmalardan bıkmış çok sayıda mülteci tarafından olumlu karşılandı ve görüşmeler, ülkeye dönüşler başladı.

Gerek Afgan hükümetinin "ulusal uzlaşma" girişimine, gerekse Cenevre anlaşmalarına karşı çıkan kimi grupların başını Peşaver'deki yedili bir ittifak çekiyor. Bu ittifakın elebaşılarını ise ülkeyi devrimden önce daha 1970'lerin başında terketmiş fanatikler oluşturuyor. Nisan 1978 Devrimi'nden sonra emperyalizmin desteği ve başta Pakistan olmak üzere kimi bölge ülkelerinin himayesinde derlenip, toparlanan ve ağır silahlarla donatılan bu grupların etkinliği sürmekle birlikte giderek azalıyor. Ne ki, Cenevre anlaşmalarına rağmen ABD başta olmak üzere Batı, Afganistan'ın içişlerine müdahaleden öyle kolayca vazgeçmek yanlısı görünmüyor. Bununla birlikte anlaşmanın özellikle Pakistan için bağlayıcı hükümleri böyle bir müdahaleyi artık uluslararası hukuk açısından da imkansızlaştırıyor.

"Ulusal uzlaşma" platformu ile iç siyasi sorunların çözümü yönünde atılan adımlar, uluslararası planda da siyasi bir çözümün olgunlaşmasına yardımcı oldu. Bu arada 1979 Aralık ayında Afgan yönetiminin talebi üzerine bu ülkeye giden Sovyet birliklerinin Afganistan'ın içişlerine her türlü müdahalenin son bulmasının taahhüt edilmesi halinde geri çekilmeye her zaman hazır olduğu son olarak 8 Şubat'ta yapılan Sovyet-Afgan ortak açıklamalarında yer almış ve Cenevre'de bir anlaşmaya varılması halinde Sovyet birliklerinin 15 Mayıs'tan itibaren belirli bir süre içerisinde geri çekilmeye başlayacağı kaydedilmişti. Cenevre'de varılan ve Afganistan'ın içişlerine müdahale olmamasının garantilerini içeren anlaşmanın ardından Sovyet birlikleri 15 Mayıs'tan başlamak üzere 9 ay içerisinde geri dönecekler. Cenevre anlaşmalarının hemen öncesinde 7 Nisan günü Taşkent'te yapılan Gorbaçov-Necibullah görüşmesi sonucunda iki ülke arasındaki geleneksel dostluk bağlarının pekiştirileceği, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ın sosyal ve ekonomik gelişmesine ve ülkeye geri dönen mültecilerin insani sorunlarının çözümüne yardımcı olacağı belirtildi.

Nisan 1978 Devrimi'nin 10. yılında, karşılaşılan tüm saldırı, sabotaj ve güçlüklere rağmen, Afganistan halkı yaralarını sarmaya, bağımsız, demokratik ve ilerici bir gelişme perspektifi doğrultusunda adımlar atmaya yönelirken, Cenevre anlaşmaları dünyada sıcak bir bölgesel çatışma odağının bertaraf edilmesi yönünden de büyük önem taşıyor. Anlaşmaların hayata geçirilmesinin önünde emperyalist dayatmalarla gelen çeşitli zorlukların bulunduğu da gerçek. ■

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.